School Leadership

বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

Perspective on leadership: using data on diversity to improve your school

নেতৃত্ব দৃষ্টিকোণ ঃ আপোনাৰ বিদ্যালৰ উন্নতিৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ তথ্যৰ ব্যৱহাৰ

Teacher Education through School-based Support in India
www.TESS-India.edu.in

অনুবাদ আৰু অভিযোজন ঃ ৰাজ্যিক শিক্ষা গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

http://creativecommons.org/licenses/

এই স্কুল লিডাৰশ্বিপ অ’ ই আৰ (মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ) হৈছে Tess Indiaৰ ২০টা গোটৰ অন্যতম, যাৰদ্বাৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজৰ বুজাশক্তি আৰু দক্ষতাৰ বিকাশ ঘটাই শিক্ষণ আৰু শিকনৰো উন্নতি কৰিব পাৰে। এই গোটটোত অনুশীলন অতি প্ৰয়োজনীয় আৰু কৰ্মীবৃন্দ শিক্ষাৰ্থী তথা অন্যান্য সকলেও ইয়াত সহযোগ কৰিব। এইবোৰ ফলপ্ৰসু বিদ্যালয়ৰ সন্দৰ্ভত কৰা গৱেষণা আৰু পাঠ্যক্ৰমিক অধ্যয়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

নিৰ্দিষ্ট গোট অধ্যয়নৰ কোনো নিৰ্দেশনা নাই যদিও স্কুল লিডাৰশ্বিপে গোটেই বিষয়টো অধ্যয়ন তথা শিক্ষণ-শিকণৰ উপযুক্ত কাৰ্যব্যৱস্থাৰ যোগান ধৰে। আপোনালোকে গোটটো অধ্যয়নৰ বাবে বিশেষ বিষয়বস্তুৰ সহায় ল’ব পাৰে। নেচনেল কলেজ অৱ স্কুল লিডাৰশ্বিপৰ পাঠ্যক্ৰমিক পৰিকাঠামোৰ সৈতে সংঘৱদ্ধ এই গোটটোৰ মূল দিশ হ’ল ঃ স্কুল লিডাৰশ্বিপত ইয়াৰ প্ৰভাৱ (ক) নিজা নিয়ন্ত্ৰণ আৰু বিকাশ, (খ) শিক্ষণ-শিকন পদ্ধতিৰ পৰিৱৰ্তন, (গ) অংশীদাৰিত্ব বৃদ্ধি। বাকীবোৰে কোনো বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ নকৰাকৈ নতুনত্বৰ সন্ধান কৰে।

এই গোটটো প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজা অধ্যয়ন অথবা শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। আনহাতে তেওঁলোকে ব্যক্তিগত শিক্ষণ দিনলিপিৰ ব্যৱস্থা কৰি তাৰপৰা হোৱা অভিজ্ঞতা আনৰ সৈতে ভাগ বতৰা কৰি লাভান্বিত কৰিব পাৰে। ইয়াত ব্যৱহৃত স্কুল লিডাৰ বাক্যাংশই প্ৰধান শিক্ষক, অধ্যক্ষ, সহকাৰী শিক্ষক অথবা বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব বহনকাৰীৰ দৰে দায়ৱদ্ধ ব্যক্তিক বুজাইছে।

ভিডিঅ’ সম্পদ *Video resources*

Tess Indiaৰ স্কুল লিডাৰশ্বিপে ভাৰতীয় বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলৰ বাৰ্তালাপৰ ভিডিঅ’ 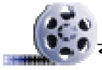 কৰি সেইবোৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষণ আৰু শিকণৰ পৰিৱৰ্তন তথা উন্নতিত অৰিহণা যোগাইছে। এই প্ৰচেষ্টাৰে তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ দক্ষতাৰ প্ৰমাণ কৰিবলৈ উৎসাহিত হ’ব। এইবোৰে শিক্ষকসকলক পাঠ্যপুথিৰ গোটভিত্তিক শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে উদগনি যোগাব, অৱশ্যে এইবোৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো অপৰিহাৰ্য নহয়।

Tess Indiaৰ ৱেবচাইট http://www.tess-india.edu.inৰ পৰা ডাউনলোড কৰি অথবা অনলাইনতে এই ভিডিঅ’সমূহ প্ৰত্যক্ষ কৰিব পাৰি। নতুবা চিডি আৰু মেম’ৰী কাৰ্ডটো ভিডিঅ’সমূহ লৈ চাব পাৰি।

Tess India প্ৰকল্পৰ বিষয়ে

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সহযোগিতা বৃদ্ধিৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃত্বশীল ব্যক্তিৰ সমৰ্থনত মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ব্যৱহাৰ কৰি শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰাথমিক আৰু উচ্চ শাখাৰ শিক্ষকৰ অনুশীলনৰ অভ্যাসৰ উন্নতি ঘটোৱাটোৱেই Tess Indiaৰ লক্ষ্য।

ভাষা, বিজ্ঞান আৰু গণিতসহ বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যপুথিৰ লগতে ১০৫ Tess India বিষয়ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ শিক্ষকক যোগান ধৰা হয়। তেওঁলোকে শিক্ষকসকলক এনে কাম কাজৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব যাতে আন শিক্ষকে একেটা বিষয় শিকাওতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে লাভ কৰা জ্ঞান তথা বোধশক্তি তুলনামুলকভাৱে উন্নত হ’ব।

Tess Indiaৰ সকলো মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ভাৰতীয় তথা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় লিখকৰ দ্বাৰা সামগ্ৰিকভাৱে লিখা, য’ত ভাৰতীয় পাঠ্যক্ৰম আৰু সূচীপত্ৰ অনলাইনত (http://www.tess-india.edu.in) উপলব্ধ। মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ বিভিন্ন পৰ্যায়ত উপলব্ধ আৰু প্ৰত্যেক অংশগ্ৰহণকাৰীৰ বাবে ই উপযুক্ত।

Tess India ইংলেণ্ড চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যয়সম্বলিত আৰু ইংলেণ্ড মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনৰ।

Version 2.0 SL10v1
Assam

Except for third party materials and otherwise stated, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/

TESS-India is led by The Open University UK and funded by UK aid from the UK government

এই গোটটো কিহ বিষয়ে What this unit is about

ভাৰতবৰ্ষত বিচিত্ৰতাৰ পৰিসৰ বিশাল। জনগোষ্ঠী, ৰং, লিংগ, ভাষা, ধৰ্ণ, সম্প্ৰদায়, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, সমাজ, জাতি, ফৈদ, সামাজিক দল, আৰ্থিক অৱস্থা, সাক্ষৰতাৰ পৰ্যায়, দক্ষতাৰ পৰ্যায়, স্বাস্থ্যৰ মান, বৃত্তি, ভৌগোলিক ক্ষেত্ৰ, জলবায়ু আৰু ৰাজনৈতিক নীতি আদৰ্শৰ জৰিয়তে এই বিচিত্ৰতাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। অতীজতো পৰম্পৰাগতভাবে বিচিত্ৰতাক কেতিয়াবা পাৰ্থক্য হিচাপে দেখা পোৱা গৈছিল আৰু সমস্যা হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। লগতে ই এক সম্পদৰ বিপৰীতে আপদ যেনহে হৈছিল। যি কি নহওঁক, এখন বিদ্যালয়ৰ শৈক্ষিক ফলাফলৰ উন্নতি নিশ্চিত কৰিবলৈ বিচিত্ৰতাক ইতিবাচক সম্পদ হিচাপে বুজি পোৱাটো সময়ৰ আহ্বান।

বিচিত্ৰতাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি ৰখা আৰু বিদ্যালয় সমাজৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ন্যায় সংগত সুযোগ আৰু অৰ্থপূৰ্ণ গুণগত শিক্ষা প্ৰদান নিশ্চিত কৰাটো বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি বা গুৰিয়ালজনৰ বাবে এটা ডাঙৰ প্ৰত্যাহ্বান। আপেক্ষিকভাবে শেহতীয়াকৈ National Curriculum Framework(NCF) আৰু Right to Education Act 2009 (RtE) অব প্ৰস্তাৱনাত এই বহুত্বক স্পষ্টভাবেই সামৰি লোৱা হৈছে। বিদ্যালয় আৰু বিদ্যালয়ৰ প্ৰতিটো শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰত বিদ্যালয়ৰ কৰ্মচাৰী মণ্ডলী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দ্বাৰা এই বিচিত্ৰতাক শিকন সমল হিচাপে চোৱাতো নিশ্চিতকৰণৰ দায়িত্ব বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি বা পৰিচালকৰ ওপৰত নাস্ত হৈছে। তাৰোপৰি, সামাজিক মূলধন, আন্তঃগাঁথনি, পাঠ্যক্ৰম বা বিষয়সূচীত দিয়া চিন্তা আৰু সা-সুবিধাসমূহৰ উন্নয়নৰ প্ৰথম প্ৰয়োজনীয় খোজ হিচাপে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃৰ বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰাটোও তেওঁলোকৰ (বিদ্যালয়ৰ গুৰিয়াল) ৰ পৰা আশা কৰা হৈছে।

তথ্যৰ ব্যৱহাৰেই হৈছে তেওঁলোকৰ বিদ্যালয়ৰ বিচিত্ৰতাৰ পৰিসক স্পষ্ট আৰু সুন্দৰভাবে বুজি পোৱা বিকশাই তোলাৰ মূল চাবি কাঠি।

বিচিত্ৰতাৰ তথ্যই বিদ্যালয়ৰ মূখ্য ব্যত্তি বা নেতাসকলক এনেদৰে সহায় কৰে

- জটিল এলেকা আৰু বিষয়বোৰ চিনাক্ত কৰিবলৈ
- বিদ্যালয় পৰিচালনা কমিটিৰ লগত যুটীয়াভাবে ক্ৰিয়া পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ
- অন্য শিক্ষক আৰু স্থানীয় সমাজৰ লগত ক্ৰিয়া পৰিকল্পনা ৰূপায়ন কৰিবলৈ
- বিদ্যালয়ত গুণগত শিক্ষণ আৰু শিকনক সমভাবে প্ৰদান কৰাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ আৰু পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰভাৱ নিৰীক্ষণ আৰু পৰীক্ষণ কৰি চাবলৈ।

এই গোটত আপুনি আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ স্থানীয় আৰ্থ সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ভাষিক প্ৰসংগৰ বিষয়ে উদ্‌ঘাটন কৰিব। বিচিত্ৰতাক বুজি পোৱা আৰু প্ৰশংসা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আপুনি নিজে, আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকল, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল, তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃসকল আৰু বিদ্যালয়ৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ সচেতনতা নিশ্চিত কৰিবলৈ এই তথ্যসমূহ কেনেকৈ সংগ্ৰহ কৰিব আৰু তাক ব্যৱহাৰ কৰিব সেই বিষয়েও আপুনি চিন্তা কৰি চাব পাৰিব আৰু সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন ফলাফলত ই কেনেকৈ সহায়ক হয় কৰে আৰু প্ৰভাৱ পেলায় সেয়াও চাব পাৰিব।

আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সকলোকে অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা এই গোটটোৱে বিচিত্ৰতাৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ক নেতৃত্ব দিয়াত ভৱিষ্যতে আপোনাক সহায় কৰিব।

শিকন দিনলিপি Learning Diary

এই গোটৰ ওপৰত কাম কৰি থাকোঁতে আপোনাৰ চিন্তা আৰু পৰিকল্পনাক যাতে একেলগে সংগ্ৰহ কৰি ৰাখিব পাৰে তাৰ বাবে আপুনি টোকা লিখিবলৈ শিকন দিনলিপি এখন বহী বা কাগজ ভৰাই থব পৰা আৰম্ভণ ৰাখিব। সম্ভৱতঃ আপুনি ইয়াৰ এটা ইতিমধ্যে আৰম্ভ কৰিছেই।

এই গোটটোৰ জৰিয়তে আপুনি অকলেও কাম কৰি থাকিব পাৰে কিন্তু বিদ্যালয়ৰ আন কোনো মুখ্য ব্যক্তিৰ লগত যদি আপোনাৰ শিকনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব পাৰে তেনেহ'লে আপুনি বহুত বেছি শিকিব পাৰিব। এইজন আপোনাৰ এজন সহকৰ্মীও হ'ব পাৰে যাৰ লগত ইতিমধ্যে আপুনি সহযোগিতাৰে কাম কৰিছে নাইবা নতুন কোনোবা এজনো হ'ব পাৰে। এইটো এটা সংগঠিতৰূপতো কৰিব

পাৰে নাইবা অনানুষ্ঠানিকভাবেও কৰিব পাৰে। এনেকুৱা ধৰণৰ সভাবোৰৰ বাবেই আপোনাৰ শিকন দিনলিপিৰ টোকাবোৰ উপযোগী হ'ব, তদুপৰি আপোনাৰ দীৰ্ঘকালীন শিকন আৰু উন্নয়নো আপুনি ইয়াত চিত্ৰিত কৰিব পাৰিব।

এই গোটত বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তিসকলে কি শিকিব পাৰে What school leaders can learn in this unit

- বিচিত্ৰতাৰ গুৰুত্বৰ বিষয়ে প্ৰতিবছৰেই যাতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যথেষ্ট শিকন আহৰণ কৰিব পাৰে সেয়া নিশ্চিত কৰিবলৈ
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বিচিত্ৰতা বিষয়টো বুজাত আৰু বিষয়টোৰ লগত মোকাবিলা কৰাত তথ্যৰ প্ৰকাৰ বা ধৰণ আৰু তথ্য সংগ্ৰহৰ প্ৰকৃতি আপোনাৰ বাবে উপযোগী হ'ব।
- সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন ফলাফলক উন্নীত কৰিবৰ বাবে আৰু এটা ক্ৰিয়া পৰিকল্পনা আগবঢ়াই নিবৰ বাবে সংগৃহীত তথ্যৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ।
- বিচিত্ৰতাৰ তথ্য সংগ্ৰহ ব্যৱহাৰ আৰু বিেশ্লষণ কৰি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ভাল ফলাফল নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে আপুনি শিক্ষক গোট আৰু স্থানীয় সমাজক নেতৃত্ব দিবলৈ

1 বিচিত্ৰতাৰ বিষয় উত্থাপনৰ গুৰুত্ব (1 The importance of addressing diversity issues)

চিত্ৰ ১ ঃ প্ৰতিখন বিদ্যালয়তে বিচিত্ৰতা আছে

জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম, ভাষা,লিংগ ইত্যাদি নিৰ্বিশেষে সকলোকে সামৰি এখন সংগঠিত সমাজ গঠন কৰি যাতে বিচিত্ৰতাক উদ্‌যাপন কৰিব পাৰি তাৰ বাবি ধাৰাবাহিকভাৱে সফল চৰকাৰবোৰে শিক্ষাৰ মূল নীতি ৰূপে স্বীকৃতি দি আহিছে। বিদ্যালয়ৰ এজন মূখ্যব্যক্তি বা নেতা হিচাপে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বিৰাজমান হৈ থকা বিচিত্ৰতাক আপুনি চিনাক্ত কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা প্ৰয়োজন আৰু শিকনৰ সমল আৰু সুযোগ হিচাপে বিচিত্ৰতাক কেনেকৈ উপযুক্ত ভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিব সেইটোও জানিবলৈ সক্ষম হোৱা প্ৰয়োজন। আপোনাৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন ফলাফল উন্নত কৰাৰ বাবে কৌশল প্ৰস্তুত কৰণ আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকণীয় ক্ষেত্ৰত এই বিচিত্ৰতাৰ বিষয়টোনো ক'ত বাধাপ্ৰাপ্ত হ'ব পাৰে সেইটো আপুনি চিনাক্ত কৰা প্ৰয়োজন।

সকলোকে সামৰি লোৱা (inclusive) গুণগত শিক্ষাৰ লগত সমানতাৰ যোগসূত্ৰৰ বিষয়ে NCF (2005, p. 9) ৰ পৰা উদ্ধৃতিত ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাটোক শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যৰ লগত খাপ তোলাই আৰু সমাজৰ প্ৰত্যেকৰে প্ৰয়োজন পূৰণ কৰাটো নিশ্চিত কৰাত প্ৰতিখন বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি জনে এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। NCF আৰু RtE এ বিদ্যালয়ক এখন শিকন সমাজ বুলি অভিহিত কৰিছে আৰু বিদ্যালয়ৰ সামাজিক ক্ষেত্ৰত বিদ্যালয়ৰ মুখ্যজনৰ জ্ঞান আৰু বোধ থকাটো দাবী কৰিছে। আশা কৰিছে NCSL ৰ National Programme Design & Framework -2014 ত এই আৰু বহলাই চাৰিটা বিশেষভাৱে চাবলগীয়া বিষয়। এলেকা (area) যেনে, জনজাতি (tribal), সৰু বহুস্তৰীয়া বিদ্যালয়, স্পৰ্শকাতৰ অণস্বলৰ বিদ্যালয় আৰু জটিল ভৌগোলিক পৰিৱেশ। এই চাৰিটা দিশত বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যক্তি জনক বুজিবলৈ আৰু অধিক উদ্‌ঘাটন কৰিবলৈ সুযোগ/সুবিধা হৈছে।

ভি.ডি.অ'.ঃ সকলোকে সামৰি বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

ক্ৰি য়া-কলাপ 1 ঃ আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বিবিধতা Activity 1: Difference in your school

যোৱা সপ্তাহত আপোনাৰ বিদ্যালয় পৰিৱেশত সন্মুখীন হোৱা বিষয়ে আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত পাঁচটা বাক্য লিখক। উদাহৰণ স্বৰূপে, বেলেগ বেলেগ ভাষা কোৱা আপুনি শুনিছে, ছাত্ৰীতকৈ ছাত্ৰসকলক বিবিধতাৰ অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া দেখিছে, বিভিন্ন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ধৰ্মীয় অনুশীলনক আপুনি প্ৰত্যক্ষ কৰিছে, নাইবা চকা লগোৱা চকীত (wheel chair) বহা এজন ছাত্ৰক সহায় কৰিছে।

বিচিত্ৰতাৰ ধৰণ সম্পৰ্কে সহায় কৰিবলৈ আপুনি এই গোচৰ পাত্ৰনিত উল্লেখ কৰা কথাখিনিৰ প্ৰসংগ আনিব পাৰেঃ জনগোষ্ঠী, ৰং, লিংগ, ভাষা, ধৰ্ম, সম্প্ৰদায়, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, সমাজ, সামাজিক দল, অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, সাক্ষৰতাৰ পৰ্যায়, দক্ষতাৰ পৰ্যায়, স্বাস্থ্যৰ মান, বৃত্তি, ভৌগোলিক ক্ষেত্ৰ, জলবায়ু আৰু ৰাজনৈতিক মনোভাৱ ত্ৰআন্ধগত্য।

পাৰ্থক্যৰ ওপৰত প্ৰকৃততে মনোযোগ দিবৰ বাবে আপুনি সক্ৰি য় হোৱা প্ৰয়োজন। বিচিত্ৰতা বা পাৰ্থক্যটো এটা সমস্যা হয়নে নহয় এই বিষয়ে এইটো স্তৰত আপুনি অনিবাৰ্যভাৱে ভাবিবৰ প্ৰয়োজন নাই। ব্যৱহাৰ, মুখাবয়ব, দক্ষতা, সুযোগ নাইবা নিয়োগ আদিৰ ক্ষেত্ৰত থকা পাৰ্থক্যৰ ক্ষেত্ৰত থকা বিবিধতাৰ বিষয়েহে আপুনি মাত্ৰ মনোযোগ দিয়া প্ৰয়োজন।

আলোচনা Discussion

এইটো একান্তই ব্যক্তি গত সমাধান হ'ব। আপুনি অন্যতকৈ কিছুমান অধিক পাৰ্থক্যৰ প্ৰতি সচেতন হ'ব লাগিব আৰু আপুনি চিনাক্ত কৰা বেলেগ বেলেগ পাৰ্থক্যবোৰ লৈ আপোনাৰ এজন সহকৰ্মীক একেধৰণৰ অনুশীলন আৰু তুলনামুলক টোকা লিখালে ই আমোদজনক হ'ব। বিচিত্ৰতাৰ বহুতো মাত্ৰা বা দিশ আছে আৰু প্ৰতিখন বিদ্যালয়ে বেলেগ বেলেগ দিশৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হয়। বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যক্তি বা নেতাগৰাকীৰ বাবে প্ৰয়োজন-

- তেওঁলোকৰ নিজৰ কৰ্মচৰীমণ্ডলী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত বিচিত্ৰতা চিনাক্ত কৰা।
- বৈষম্য এৰাই চলিবৰ বাবে পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা।
- সামাজিক (বৃহত্তৰ সমাজ আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ কল্যাণৰ বাবে) আৰু শৈক্ষিক (সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিজৰ সম্ভাৱনা স্পৰ্শ কৰাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ) উভয়তে ইতিবাচক লাভৰ বাবে বিচিত্ৰতাক উদ্‌যাপন আৰু ব্যৱহাৰ কৰা।

ত্রি য়া-কলাপ 2 ঃ সাফল্য আৰু উচ্চাকাংখ্যাৰ বাবে প্ৰসংগৰ বোধ Activity 2: Understanding the contexts for achievement and aspiration

আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সামাজিক প্ৰসংগৰ বিচিত্ৰতাই কেনেকৈ আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নামভৰ্ত্তি, শিকণ আৰু সাফল্যত প্ৰভাৱ পেলাইছে তাক গভীৰতাৰে ভাৱক। কি ধৰণৰ প্ৰৱণতা আৰু চানেকি আপুনি দেখিবলৈ পাইছে? বিচিত্ৰতাৰ কি মূল বিষয়ৰ বিষয়ে আপোনাৰ উথ্বাপন কৰ ণৰ প্ৰয়োজন যাছে?

আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সামাজিক প্ৰসংগৰ লগত তলৰ প্ৰ.নবোৰ সম্পৰ্কিত হৈ আছে আৰু তেওঁলোকৰ শিকন আৰু উচ্চাকাংখ্যাৰ ওপৰত এইবোৰে কেনেকৈ প্ৰভাৱ পেলায় সেয়াও জড়িত হৈ আছে। আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত, উত্তৰবোৰৰ এটা টোকা লিখক। আপুনি হয়তো কিছুমান প্ৰ.ন নতুনকৈ অন্তৰ্ভূক্ত কৰিবলৈ বিচাৰিব পাৰে বা কিছুমান আঁতৰাই দিবলৈ বিচাৰিব পাৰে, যিটো আপোনাৰ নিজস্ব চিন্তাত নিৰ্দ্দিষ্টভাৱে সম্পৰ্কিত। আপুনি নিজকে এনেধৰণৰ প্ৰ.ন সোধকচোন-

- আপোনাৰ কোনোবা এজন ছাত্ৰই উচ্চ শিক্ষা বাছি লৈছেনে? কিমানজনে তেওঁলোকৰ নিজৰ পছন্দ অনুযায়ী এখন কলেজত স্থান পাইছে? কৃতকাৰ্য হোৱা এই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল কোন?
- কোনবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সক্ষম হোৱা সত্বেও উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে আগ নাবাঢ়িল? কিয়?
- কোনবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে মাধ্যমিক বিদ্যালয়লৈ যাবৰ বাবে লক্ষ্য (focus) ৰাখিছে? কোনবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীযে প্ৰাথমিক স্তৰৰ পাছত তেওঁলোকৰ শিক্ষা লৈ একোৰে ভবা নাই?
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত কিমান গৰাকী ছাত্ৰীয়ে এটা জীৰিকা বৃত্তিৰ বিষয়ে ভাৱে?
- নিজৰ বৰ্তমানৰ সামাজিক স্থিতিতকৈ অধিক সুন্দৰকৈ জীৱন গঢ়িবৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকল কিমান দূৰ উচ্চাভিলাসী?
- তেওঁলোক কোনবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু তেওঁলোকে এনে উচ্চাভিলাস কিয় পুহি ৰাখিছে যেতিয়া অন্যবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে তেনেদৰে ভৱা নাই?
- বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কম দিন উপস্থিত থকাটোৰ লগত তেওঁলোকৰ নিম্ন অভিলাশ কিমান দূৰ সম্পৰ্কিত? কোনটোৰ বাবে কোনটো হৈছে? শ্ৰেণীত কম উপস্থিত থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পঢ়াৰ প্ৰতি কমান আগ্ৰহী?
- এটা ভাষাৰ ওপৰত থকা দখলৰ সুবাদত এজন ছাত্ৰৰ শিক্ষা গ্ৰহণত প্ৰভাৱ পেলায় আৰু ভৱিষ্যতৰ কাৰ্য্যত ইন্ধন যোগায়?

আলোচনা Discussion

আপোনাৰ কোনোবাটো প্ৰ.নক লৈ আপুনি আচৰিত হৈছিল নেকি? সাধাৰণ পৰ্যবেক্ষণ বা সাহসী অনুভৱৰ ভিত্তিতে সম্ভৱতঃ আপুনি সহাঁৰি দিছিল বুলি চিনাক্ত কৰিছিল নে?কোনো এটা বিষয়ৰ চিনাক্তকৰণ নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে আপোনাক আৰু বেছি প্ৰমাণ বা লিখিত তথ্যৰ প্ৰয়োজন বুলি সম্ভৱতঃ আপুনি উপলব্ধি কৰিব। আপুনি পদক্ষেপ লোৱাৰ আগতে বিষয় (issue) আৰু ইয়াৰ (পৰিসৰ যিবোৰ আপোনাৰ বিদ্যালয় সমাজলৈকে বিস্তৃত হৈ আছে) যে সঠিক ভাৱে চিনাক্ত কৰি লৈছে সেইটো পৰীক্ষা কৰি লোৱাটো জ্ঞানীৰ কাম হ'ব। বিভিন্ন বিষয়বোৰৰ প্ৰতি শিক্ষক, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, স্থানীয় সমাজৰ সদস্য, বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতি আৰু পিতৃ-মাতৃসকলৰ মনোভাৱ আৰু বি.াস মূল্যায়ন কৰা আৰু বুজি লোৱাটো সমানে গুৰুত্বপূৰ্ণ।

এই পৰিৱৰ্তন কৰিবলৈ যাওঁতে আপোনাৰ প্ৰাথমিক প্ৰতি্ৰ য়া আৰু যুক্তি যুক্ত তাক সমৰ্থন দিবৰ বাবে তথ্য সংগ্ৰহৰ আৱশ্যক আছে।

ত্রি য়া-কলাপ 3 ঃ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বিচিত্ৰতাৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুত বা অংকণ Activity 3: Mapping diversity within the school

আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ অভিজ্ঞতা আৰু সমলৰ এটা বহল পৰিসৰত, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নাম লগায়। এইবোৰে নিশ্চয় পোনপটীয়াকৈ হওঁক বা আওপকীয়াকৈয়ে হওঁক তেওঁলোকৰ শিকন ফলাফলৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায় আৰু সেয়ে আৰম্ভণিৰ পদক্ষেপ হিচাপে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বিচিত্ৰতাৰ এখন প্ৰকৃত মানচিত্ৰৰ প্ৰয়োজন আছে।

চিত্ৰ ঃ ২ বিচিত্ৰতাৰ মানচিত্ৰ অংকণ

তলৰ 1 নং টেবুলত দেখুৱাৰ দৰে এখন টেবুল ব্যৱহাৰ কৰি খবৰবোৰ সম্পূৰ্ণ কৰক যাতে আপোনাৰ হাতত বৰ্তমান থকা তথ্যবোৰ যিমান পাৰে সিমান আপুনি ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। টেবুলখনৰ বাওঁহাতে থকা স্তম্ভত ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰ শিকনত অংশ গ্ৰহণ কৰাত প্ৰভাৱ পেলোৱা কাৰকৰ এখন তালিকা পাব। আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীসকলে প্ৰতিনিধিত্ব কৰা ধৰ্ম আৰু ভাষাৰ পৰিসৰক নিৰ্দ্দিষ্টকৈ দেখুৱাৰ বাবে পাছত আপুনি শ্ৰেণী /বৰ্গসমূহক পুনৰ বিভাজিত কৰাৰ বাৰুকৈয়ে প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে।

আপোনাৰ বিদ্যালয় সমাজক ইয়াৰ প্ৰতিটো কাৰকে কেনেকৈ প্ৰভাৱান্বিত কৰে সেই বিষয়ে ভাৱি চাওক আৰু স্তম্ভবোৰ পূৰণ কৰক। সকলো শ্ৰেণীৰ (categories) বাবে পৰ্যাপ্ত পৰিমাণৰ তথ্য আপোনাৰ হাতত নাথাকিব পাৰে। ক'ত ক'ত তথ্য কম আছে সেইটো বিষয়ে আপোনাৰ শিকন দিনলিপিৰ টোকা লিখক আৰু তাৰ পাছত য'ত সম্ভৱ হয় তাৰ এটা হিচাপ ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰক। হিচাপৰ পৰা প্ৰকৃত সংখ্যাৰ প্ৰায়ে বহুত পাৰ্থক্য থাকে, সেয়েহে, য'ত আপুনি অনুমানত কৰিছে, তাত কেনে ধৰণৰ অনুসন্ধান নকৰাকৈ আপুনি সামৰণি নামাৰিবলৈ সাৱধান হওঁক।

তালিকা 1 আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বিচিত্ৰতাৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতি

কাৰক	তাৰিখ	আকাংখিত ফলাফলত সন্দেহযুক্ত প্ৰভাৱ
পুৰুষঃ মহিলাৰ অনুপাত		
নিম্ন আৰ্থ- সামজিক গ্ৰুপ		
উচ্চ আৰ্থ সামজিক গ্ৰুপ		
ঘৰত ব্যৱহাৰ কৰা কথিত ভাষা		
চিনাকি ভাষাত সংখ্যাৰ শিকন		
শিকনৰ অসামৰ্থতা		
শাৰিৰীক অসমৰ্থতা		
বিদ্যালয়লৈ অহা যোৰা কৰা দূৰত্ব		
ঘৰ্মীয় গোট		
স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয়		
অন্যান্য		

এই টেবুলখনৰ কি তথ্যই আপোনাক আচৰিত কৰিছে নাইবা দুখিত কৰিছে আৰু আপোনাৰ মনলৈ অহা প্ৰ.নবোৰ আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত লিখক।

আলোচনা Discussion

আপোনালোকৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰসংগত আপুনি কিমান সজাগ সেই বিষয়ে এই ত্ৰি য়া-কলাপে আলোকপাত কৰা উচিত আৰু উলিয়াবলৈ বাকী থকা তথ্যখিনিৰো উলিয়াই আনিবৰ বাবে আপোনাক অনুসন্ধিৎসু কৰি তোলা উচিত। আপোনাৰ বিদ্যালয় সমাজত যে পাৰ্থক্য আছে সেইটো এতিয়া আপুনি লক্ষ্য কৰিছে। হয়তো, আপুনি পূৰ্বতে এনে পাৰ্থক্য চিনাত্ত কৰা নাছিল নাইবা আপুনি অনুমানহে কৰি লৈছিল।

আপুনি সঠিকভাৱে নজনা এনেকুৱা বহুতো কাৰক যে আছে সেইটো সম্ভৱতঃ আপুনি অনুভৱ কৰিছে আৰু ইয়াৰ তথ্যবোৰৰ অৱস্থান কেনেকৈ নিৰূপণ কৰিব সেই বিষয়ে আপুনি উদ্বিগ্ন হৈও পৰিব পাৰে। যদি আপুনি এই সকলোবোৰ তথ্য নতুনকৈ উলিয়াইছে তেনেহ'লে আপুনি উদ্বিগ্ন হোৱাটো স্বাভাৱিক, লগতে এই তথ্যৰ ব্যৱহাৰ কেনেকৈ, কি ধৰণে কৰিব সেইক্ষেত্ৰত আপোনাৰ নিজৰ দক্ষতাক লৈও সম্ভৱতঃ আপুনি চিন্তিত। কিন্তু আপুনি যিমানে আগবাঢ়ি যাব সিমানে আপোনাৰ দৃঢ়তাও বাঢ়ি গৈ থাকিব। আপোনাৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জীৱনলৈ এটা পৰিনৰ্তন অনাৰ সুযোগৰ বাবে আপুনি মাত্ৰ আপোনাৰ লক্ষ্যৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখক।

ইয়াত আপোনাৰ বাবে এটা ঘটনা অধ্যয়ন পঢ়ি বিবেচনা কৰি চাবলৈ দিয়া হৈছে। ঘটনা অধ্যয়নটো পঢ়োঁতে বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যক্তি জনে বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীসকলৰ কৃতকাৰ্যতাত এটা পাৰ্থক্য আনিবৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ প্ৰসংগত কেনেকৈ তথ্য সংগ্ৰহ কৰি ইয়াৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল সেই কথাটোত বিশেষ মনোযোগ দিব। হস্তশিল্পৰ কাম কৰা মানুহৰ এখন সমাজত অৱস্থিত এখন বিদ্যালয়ৰ এগৰাকী উচ্চ সন্মানীয় মুখ্যব্যক্তি (নেতা) ৰ বিষয়ে এই ঘটনা অধ্যয়নত কোৱা হৈছে যিগৰাকী ব্যক্তি য়ে নিজৰ জ্ঞান ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন উন্নয়নৰ বাবেই ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

ঘটনা অধ্যয়ন 1 ঃ শ্ৰীমতী কুমাৰ উভতি আহিল Case study 1 : Mrs Kumar returns

এজন শিক্ষা বিষয়াই তেওঁৰ সহকৰ্মী এজনলৈ লিখা এখন চিঠিৰ পৰা এই ঘটনা অধ্যয়নৰ পাঠ অংশ লোৱা হৈছে।

শ্ৰীমতী কুমাৰে তেওঁৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে ভালকৈ জানিছিল আৰু কাক তেওঁৰ সমৰ্থনৰ প্ৰয়োজন আৰু ছাত্ৰছাত্ৰীসকলে সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনাৰে যে শিকনত লাগিছে কেনেকৈ নিশ্চিত কৰিব এই সকলোবোৰ তেওঁ জানিছিল। তেওঁৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কৃতকাৰ্যতালৈ চাই, মিচেছ কুমাৰ সজাগ হৈছিল, কিয়নো তেওঁ দেখিছিল যে তেওঁৰ বিদ্যালয়ত নিম্ন পৰ্যায়ৰ আৰ্থসামাজিক অৱস্থাৰ পৰা অহা ছাত্ৰছাত্ৰীসকলৰ উচ্চাকাংখ্যা আৰু কৃতকাৰ্যতা বঢ়াবৰ বাবে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণক আগস্থান দিবলৈ শ্ৰীমতী কুমাৰে সৰ্বতোপ্ৰকাৰে চেষ্টা কৰিছিল।

জন্মদিন পাতি পইচা খৰচ কৰাতকৈ আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা ছাত্ৰীসকলৰ শিক্ষাৰ বাবে সমৰ্থন দিবলৈ বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিক তেওঁ মান্তি কৰাইছিল। যিবোৰ পৰিয়ালে নিজৰ ছোৱালীৰ বাবে চুৱেটাৰ যোগাৰ কৰিব নোৱাৰে, তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰতিটো শীতত পাঁচোটাকৈ চুপিৱেটাৰ দিবৰ বাবে কুমাৰে সহকৰ্মী সকলক প্ৰভাৱিত কৰিছিল। শিক্ষকসকলৰ পৰিয়ালক তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা উৎসৱ পাৰ্ৱণত কুমাৰৰ এই ছাত্ৰী সকলকে নিমন্ত্ৰণ নিমন্ত্ৰণ কৰিবৰ বাবে সন্মত কৰাইছিল, য'ত তেওঁলোকে নিমন্ত্ৰিত সকলৰ হাতত হেনো জেতুকা সানিছিল যেন তেওঁলোকে এই কামত প্ৰকৃতিগতভাৱে পাকৈত। লগতে এইটোৱে তেওঁলোকলৈ হাত খৰচ উলিয়াই দিছিল। চহৰত থকা অনাঁতাৰ সম্প্ৰচাৰ কেন্দ্ৰলৈ ছাত্ৰীসকলক ঘৰৰ পৰা যাবলৈ সন্মতি নিদিয়া হেতু বিদ্যালয়ৰ চালৰ ওপৰত এখন ডিচ্ (dish) লগাই দিবৰ বাবে কুমাৰ আৰু শিক্ষকসকলে স্থানীয় শিক্ষা বিষয়াসকলক অলপতে সন্মত কৰাইছে। দৃশ্য-শ্ৰব্য নিৰ্দেশনাৰে তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক মন প্ৰভাৱান্বিত হোৱাটো তেওঁলোকে বিচৰা নাছিল। তেওঁৰ বিদ্যালয়তে শিক্ষা লাভ কৰা তেওঁৰ বহুতো প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এতিয়া চহৰৰ কলেজত আৰু কিছুমান সহ শিক্ষা (co-education) থকা কলেজতো আছে। কুমাৰৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলে প্ৰতিটো শিশুৰে বিকাশত সহায় কৰাৰ লগতে শিশুসকলৰ মাজত থকা অনুপম তীক্ষ্ণতাক চিনি পাইছিল বুলি তেওঁ নিশ্চিত আছিল। অনুপস্থিতিৰ সংখ্যা কম, আধাতে বিদ্যালয় এৰাৰ সংখ্যা আপেক্ষিকভাৱে শূন্য, বিজ্ঞানৰ গৱেষণাগাৰ আৰু বিজ্ঞানৰ প্ৰদৰ্শনী আছিল আটাইতকৈ জনপ্ৰিয় শ্ৰেণীকোঠা আৰু শ্ৰেণীত ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰযুক্তি বহুতো চৰকাৰী বিদ্যালয়তকৈ উচ্চমানৰ।

শ্ৰীমতী কুমাৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বিষয়ে জানিছিল আৰু য'তেই প্ৰয়োজন হৈছিল তাতেই তেওঁ সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল। কিন্তু প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ব্যক্তি গত আৰু পৰিয়ালৰ স্বাস্থ্য আৰু পৰিস্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতাৰ মানদণ্ড উন্নত কৰিবলৈ তেওঁ কৰা কঠোৰ প্ৰচেষ্টাত তেওঁলোকক পৰিয়ালৰ লোকে অংশীদাৰী হোৱাটোও দাবী কৰিছিল। ছাত্ৰীসকলৰ মাতৃসকলৰ বাবে চিকিৎসা সেৱা বঢ়াই দিছিল।

বিদ্যালয়ৰ জাননী ফলকত তেওঁ লিখা কবিতাবোৰ মৌলিক আৰু অনুভূতিপকা আৰু তেওঁৰ শিক্ষকসকলৰ প্ৰতি দৃঢ় আহ্বান যে, তেওঁলোক ৰূপান্তৰৰ প্ৰতিনিধি। তেওঁ 'বিদ্যালয় পৰিয়াল'ৰ পৰা বহুতো মৰম ভক্তি পাইছিল।

ক্ৰি য়া-কলাপ 4 ঃ শ্ৰীমতী কুমাৰৰ বিদ্যালয় প্ৰসংগ Activity 4: Mrs Kumar's school context

নিজৰ বিদ্যালয়খনৰ প্ৰসংগত ভালকৈ জনা এগৰাকী অতি ধৈৰ্যশীল আৰু সমৰ্পিত মনোভাৱৰ নেতা হৈছে শ্ৰীমতী কুমাৰ। তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত বিদ্যালয়ৰ নেতাগৰাকীয়ে বিদ্যালয়ৰ সকলোকে নিয়োজিত কৰিবক্ষ; তেওঁলোকৰ দিহা দিব কেনেদৰে তথ্য সংগ্ৰহৰ পৰকল্পনা সংগ্ৰহ আৰু বিে ষণ কৰা হয়; এই সংগঠিত তথ্যসমূহে বিদ্যালয়খনৰ বিষয়ে কিনো কয় সেইয়া আলচনা কৰিব আৰু উপস্থিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কেনেদৰে আকৰ্ষিত আৰু প্ৰভাৱিত কৰে লক্ষ্য কৰিব। তলৰ প্ৰ.্নবোৰৰ উত্তৰ হিচাপে আপোনাৰ শিকন ডায়েৰীত টোকা লিখক।

- শ্ৰীমতী কুমাৰে নিজৰ বিদ্যালয়ৰ বিষয়ে কেনে ধৰণেৰে কি পদ্ধতিৰে বুজিছিল?

- তেওঁৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ফল উন্নত কৰাত কি তথ্যই তেওঁক সক্ষম কৰিছিল বুলি আপুনি ভাৱে?
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকন আৰু কৃতকাৰ্যতাত তেওঁৰ নেতৃত্বৰ কি পোনপটীয়া আৰু আওপকীয়া প্ৰভাৱ আছিল?

আলোচনা Discussion

সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰতি শ্ৰীমতী কুমাৰৰ এটা সঁচা আগ্ৰহ আছে। তেওঁৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু পিতৃ-মাতৃসকলৰ লগত কথা-বতৰা পাতি আৰু পাৰস্পৰিক সম্পৰ্কৰ জৰিয়তে সেই পৰিয়াল আৰু সমাজ পৰিয়ালক বুজিবলৈ তেওঁ চেষ্টা কৰিছিল। আৰম্ভণিৰ পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ঘৰুৱা অৱস্থাপাতিৰ বিষয়ে তথ্য গোটাবৰ বাবে শ্ৰীমতী কুমাৰে তেওঁৰ কৰ্মচাৰীসকলক জড়িত কৰাইছিল আৰু সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে শিকনৰ সুযোগ প্ৰদান কৰি তেওঁলোকৰ উচ্চাকাংখ্যা গঢ়ি তোলাৰ লক্ষ্যত কৰ্মাচাৰীসকলক ধাৰাবাহিকভাৱে জড়িত কৰাইছিল। এই তথ্যই এইটোক বুজাইছে যে, উপগ্ৰহ ডিচ্ (satellite dish) ৰ বাবে তেওঁ চৰকাৰী বিষয়াক প্ৰভাৱিত কৰাত সক্ষম হৈছিল। ছাত্ৰীসকলৰ মাজত এটা পৰিৱৰ্তন আনিবৰ বাবে তেওঁৰ সৈতে সকলো কৰ্মচাৰীয়ে কেনেকৈ এটা দল বা গোট হিচাপে কাম কৰিব সেইবিষয়েও তেওঁলোকে নিশ্চয় আলোচনা কৰিছিল।

যেতিয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ বিষয়ে চিন্তা কৰা হয় তেতিয়া প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে ভৱাত ই সহায় কৰে। ঘটনা অধ্যয়ন 1 অ'ত আপুনি প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ চিনাক্ত কৰিব পাৰেঃ অনুপস্থিতিৰ সংখ্যা কমি যোৱাকে ধৰি, শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ আৰু বিজ্ঞান সঁজুলিৰ উৎকৃষ্ট ব্যৱহাৰ। এটা ভাল পৰিৱেশ আৰু এখন সমাজ ভাল কৰিবৰ বাবে য'ত তেওঁলোক সকলোৰে শিক্ষাৰ সুযোগ আৰু সাধাৰণভাৱে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আগবাঢ়ি যোৱাৰ লগতে পৰোক্ষ প্ৰভাৱ সাঙোৰ খাই আছে।

এইটো ঘটনাত্ৰমে হোৱা নহয়। পৰিৱৰ্তনৰ বাবে উদগাই থকাটোৱে ছাত্ৰছাত্ৰীৰ বাবে এক মহৎ কাৰ্য; শিকনত জটিলতাৰ সৃষ্টি কৰা বাধাসমূহ আৰু বিদ্যালয়ত ব্যৱহাৰ নোহোৱাকৈ থকা সুবিধাসমূহ চিনাক্ত কৰাটো শিক্ষকৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। আপুনি বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি বা নেতা হিচাপে, তথ্য সংগ্ৰহত পোৱা সুবিধা অসুবিধাসমূহ কেনেকৈ চিনাক্ত কৰিব?

2 শিকনত সকলোৰে পোা সুবিধা অসুবিধাসমূহ উন্নত কৰিবৰ বাবে তথ্যৰ ব্যৱহাৰ 2 Using data to improve learning outcomes for all

বিদ্যালয় সমাজৰ ভিতৰত বিচিত্ৰতাৰ বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰোতাৰ এটা স্পষ্ট লক্ষ্য আছে আৰু সেইটো হৈছে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে শিকন আৰু কৃতকাৰ্যৰ উন্নতি সাধন কৰা। বিদ্যালয় সমাজৰ বিভিন্ন শাখাত থকা শিকনৰ সম্ভাব্য বাধাসমূহ বিদ্যালয় সমাজৰ সকলো সদস্যই বুজি পোৱাটো নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে তথ্যসমূহক একেলগে ব্যৱহাৰ কৰাটো যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ, কিন্তু বিচিত্ৰ সমাজ এখনৰ পৰা শিকনক আগবঢ়াই নিয়াৰ বাবে পোৱা সুযোগবোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ। এই গোটৰ শেষৰফালে ইয়াকে ব্যাখ্যা কৰা হ'ব। যি কি নহওঁক, তথ্যৰ কৌশলপূৰ্ণ আৰু দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰৰ সুবিধা বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি জনৰ হাতত থাকে, বিশেষকৈ উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ ক্ষেত্ৰত। য'ত প্ৰতিজন শিক্ষকে তেওঁৰ শ্ৰেণীত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ আৰ্হি বুজি পোৱাৰ প্ৰয়োজন হয়। শিকনত যে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সম্পূৰ্ণভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে সেইটো নিশ্চিত কৰিবলৈ ব্যক্তিগত বা দলগত কৌশল চিনাক্ত, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অংশগ্ৰহণ আৰু কৃতকাৰ্যতাক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ বুজি পাবলৈ তেওঁলোকৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যক বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যক্তিয়ে বহলভাৱে বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। এইদৰে সংগৃহীত তথ্যবোৰৰ দীৰ্ঘকালীন প্ৰয়োগ আছে। বিশেষকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু শিক্ষালাভৰ প্ৰয়োগ আছে। বিশেষকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু শিক্ষালাভৰ স্তৰ নিৰ্ণয়ৰ ক্ষেত্ৰত ব্যক্তিগত বা দলীয় ৰূপত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিক্ষা-শিকন কালছোৱাৰ এক সঠিক মূল্যায়ন হ'ব।

ক্ৰিয়া-কলাপ 5 ঃ আপোনাৰ তথ্যৰ বিশ্লেষণ Activity 5: Analysing your data

আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন বয়সৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ ক্ষেত্ৰত লাভ কৰা তথ্যখিনিৰ বিষয়ে ভাৱক। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিকন ফলাফলত প্ৰভাৱ পৰিব পৰা কাৰকসমূহৰ তথ্য বিশ্লেষণ কৰক, বিভিন্ন দিশবোৰৰ তালিকা বনাবৰ বাবে কিছুসময় খৰচ কৰক। (উদাহৰণস্বৰূপে, ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ দ্বাৰা বিভিন্ন বিষয়ত লাভ কৰা সফলতা) লিংগ, অক্ষমতা আৰু ধৰ্মৰ নিচিনা ভাগবোৰ আপুনি

নিশ্চয় ভাৰিব পাৰিছে। কিন্তু বিদ্যালয়ৰ কৃতকাৰ্যতাত অন্য বহুতো কাৰক আছে যিবোৰ অগ্ৰাধিকাৰৰ ভিত্তিত আপুনি উলিয়াই আনিব পাৰে। পাতনিত আলোচনা কৰা যিকোনো কাৰকেই ইয়াৰ অন্তৰ্ভূক্ত হ'ব পাৰে।

বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যত প্ৰভাৱ পেলাব পৰা বিভিন্ন কাৰকৰ বিষয়ে এই তথ্যসমূহে প্ৰথমতে ভেঁটি গঢ়ি দিব। আপোনাৰ হাতত থকা বিভিন্ন তথ্যৰ মাজত সহ-নিৰ্ভৰশীলতা (উদাহৰণস্বৰূপে, পুষ্টিহীনতাত ভোগা আৰু এটা বিশেষ, জনজাতিৰ পৰা অহা ছোৱালী) আছে নেকি সেইটো নিৰ্ণয় কৰিবৰ বাবে ভৱিষ্যতে তথ্যসমূহৰ জটিল বিশ্লেষণৰ প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে।

পিতৃ-মাতৃৰ লগত বিশেষ কাম কৰা ধৰণৰ অন্য তথ্যও জনাৰ বাবে খবৰ লোৱাৰ প্ৰয়োজন হয় (যেনে খেতি চপোৱা তাৰিখত কোনোবা ছাত্ৰছাত্ৰী বিদ্যালয়ত অনুপস্থিত থাকে)। এনেদৰে শিকনত অংশগ্ৰহণ কৰা আৰু নকৰা ছাত্ৰছাত্ৰীৰ চিনাক্ত কৰণৰ বাবেও তথ্যৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

য'তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংক্ষিপ্ত জীৱনবৃত্ত (profile) পোনপটীয়াকৈ উপস্থিতি বা সাফল্যৰ তথ্যৰ সৈতে সংযোগ হৈ আছে, সেইসকল নিৰ্দ্দিষ্ট ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা ভাল শিকন ফলাফল পাবৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ মুখ্য ব্যক্তি জনে বিশেষ কাৰ্যকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ বিচাৰিব পাৰে। এনেদৰেই তথ্যসমূহ অগ্ৰাধিকাৰ পাবলগীয়া বিষয়বোৰৰ সাক্ষীস্বৰূপ হ'ব পাৰে।

ক্ৰিয়া-কলাপ 6 ঃ আপোনাৰ তথ্য বিশ্লেষণৰ ব্যৱহাৰ Activity 6: Using your data analysis

আপোনাৰ সাফল্যৰ তথ্য (হয়তো পৰীক্ষাৰ ফলাফল) ব্যৱহাৰ কৰি বা তথ্যৰ পৰা আপুনি সন্দেহ কৰা কাৰক বাছি লওক যিটোক এটা বিষয় (issue) হিচাপে দাঙি ধৰি ব্যখ্যা কৰাৰ প্ৰয়োজন (যেনে-বিজ্ঞান বিষয়ত সফলতাত ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ পাৰ্থক্য) তথ্যবোৰ একেলগ কৰাৰ আৰু তাৰ পৰা ওলোৱা সম্ভেদক বিশ্লেষণ কৰাত সময় খৰছ কৰক।

আপুনি কৰা তথ্যৰ বিশ্লেষণক ব্যৱহাৰ কৰক, সমল 1 অত থকা কাৰ্য পৰিকল্পনা এলানি সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ কৰক। টেবুল 2 ত এটা উদাহৰণ কৰি দেখুওৱা হৈছে -

- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ বিষয়ে পছন্দ কৰা বিষয়টোৰ (issue) বিষয়ে তথ্যই কি কৈছে?
- সেই বিষয়ত ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকনৰ সমস্যালৈ কিহেবৰঙণি আগবঢ়াইছে বুলি আপুনি কি অনুমান কৰে?
- বিষয়টোক cross analysis কৰাত উপযোগী হোৱাকৈ অন্যান্য তথ্য চিনাক্ত কৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, তেওঁলোকৰ আৰ্থ সামাজিক অৱস্থাৰ বিপৰীতে বিজ্ঞানত সফলতা পোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল নতুবা অংক বিষয়ত তেওঁলোকৰ সফলতা নতুবা যাৰ এজন শিক্ষক আছে।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন উন্নত কৰিবৰ বাবে কাৰ্য পৰিকল্পনা আৰু কিছুমান কৌশল প্ৰস্তুত কৰিবৰ বাবে আলোচনা কৰিবলৈ আপোনাৰ প্ৰয়োজন হোৱা মানুহ চিনাক্ত কৰক।
- শিকন দক্ষতাৰ বিকাশ নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে আৰু এই বিষযটো নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ আপুনি কি কৰা প্ৰয়োজন ভাবি উলিৱাওক।

মন কৰিবঃ পৰৱৰ্তী বছৰৰ সাফল্যৰ তথ্য চাবৰ বাবে এই সমলবোৰৰ অধিক প্ৰয়োজন হ'ব।

তালিকা 2 তএটা উদাহৰণ তথ্য কৰ্ম পৰিকল্পনা (আঁচনি) এখনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

তথ্য	কাৰকৰ বিশ্লেষণ	মূল শিৰোনামাৰ ফলাফল	শিকনত প্ৰভাৱ	কাৰ্য	নিৰীক্ষণ
উপস্থিতি	কেতিচপোৱাৰ সময়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ	দু সপ্তাহৰ বাবে ছাত্ৰৰ উপস্থিতি তিনিভাগৰ	প্ৰতিসপ্তাহত পাঁচটা মূল বিষয়ৰ পাঠৰ	জেষ্ঠ নেতযস্থানীয় সৈতে এই প্ৰসঙ্গবোৰ আলোচনা কৰক আৰু বৰ্তমান পৰীক্ষা বৰ্ষৰ সমস্যাবোৰৰ বিষয়ে মাক দেউতাকৰ সৈতে বিভিন্ন	খেতিচপোৰৰ সময়ত উস্থিতি পৰীক্ষাত

	উপস্থিতি	এভাগ হ্ৰাস হয় দু সপ্তাহৰ বাবে ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি শতকৰা দহভাগ হ্ৰাস হয়.।	ক্ষতি হয়। বজ্ঞানত মূল পৰীক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তুতিত বাধা আহে। এই সকলছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বছৰৰ শেষত পোৱা তথ্যৰ আৰ্হিবোৰ পৰীক্ষ কৰি চোৱাৰ প্ৰয়োজন	উপায় সমূহ আলোচনা কৰক ? যোৱা বছৰত এই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কেইবাটাও গুৰুত্ব পূৰ্ণ সপ্তাহ অনুস্থিত থকাৰ বাবে বিক্ষান বিভাগৰ পৰা এই সকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰাপ্তিৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা সকলো বিভাগৰ মূৰব্বৃচ্ছুসকলৰ সৈতে তেওঁলোকৰ নিজা নিজা বিষয়ত এই শিকনৰ প্ৰভাৱৰ বিষয় আলোচনা কৰক এই ঊাহি থকা খেতিচপোৱা সময়ত পৰীক্ষা বৰ্যত বিদ্যালয়ৰ পৰা আঁতৰি থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক চিনাক্ত কৰক	দলবোৰৰ প্ৰাপ্তি

বিভিন্ন ধৰণে আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ তথ্য বি ষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে আৰু উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ আৰ্হি বোধক গঢ়ি তুলিবৰ বাবে এটা বাৰ্ষিক পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা প্ৰয়োজন হ'ব। তথ্যবোৰ কেনেকৈ বি ষণ কৰিব সেই পৰিকল্পনা কৰাৰ বাবে লগতে আগস্থান দিয়া বিষয়বোৰৰ লগতে এটা কাৰ্য পৰিকল্পনা কৰাৰ প্ৰয়োজন হ'ব। সময়ৰ লগে লগে আপুনি সংগ্ৰহ কৰা এই তথ্যবোৰ সলনি হ'ব আৰু বেছি উন্নত হৈ পৰিব কিন্তু দীৰ্ঘদিনৰ বাবে চৰ্চিত হোৱা বিষয়ে আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকনৰ ওপৰত নেতিবাচক প্ৰভাৱ পেলাব। এইবোৰ কি ইতিমধ্যে আপুনি জানে, কিন্তু তথ্যবোৰ এনেদৰে সঠিকভাৱে সাৱধানে বি ষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে যাতে তাৰ ফলপ্ৰসু প্ৰভাৱ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ ওপৰত পৰে।

আলোচনা Discussion

তথ্য বি ষণ আৰু বিষয় চিনাত্ত কৰণৰ মাজৰ আন্তঃবিভাজনৰ ওপৰত আলোকপাত কৰি বহলভাৱে গোটেই বিদ্যালয়ত এই ত্ৰি য়া-কলাপে আলোকপাত কৰিব। তাৰপিছত বিশেষ কাৰণ আৰু কাৰকবোৰ চিনাত্ত কৰিবলৈ পৰৱৰ্ত্তী পৰ্যায়ত গভীৰভাৱে পৰীক্ষা কৰি সেই কাৰণ আৰু কাৰকবোৰ উপস্থাপন কৰাৰ প্ৰয়োজন হ'ব। বহুতো কাকতত লিখাতকৈ বা অকলে কৰা কামতকৈ এনেদৰে গভীৰভাৱে কৰা পৰীক্ষণ কাৰ্যই বহুত উন্নত ফল দিব। ই গোটেই বিদ্যালয় সমাজক সামৰি লয় আৰু আপোনাৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনত ইতিবাচক প্ৰভাৱ পেলাব। প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বি ষণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ কৰ্মচাৰী সকলে (সম্ভৱ হ'লে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু পিতৃ-মাতৃয়ে) আপুনি নেতৃত্ব দিয়াটো বিচাৰে।

3 আপোনাৰ বিদ্যালয়ত্ৰ বিচিত্ৰতাৰ এখন সম্পূৰ্ণ ছবিৰ প্ৰস্তুতি 3Developing a complete picture of diversity in your school ·

আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বিচিত্ৰতাৰ বিষয়টো কেৱল ছাত্ৰছাত্ৰীৰ উপস্থিতি আৰু সাফল্যৰ তথ্যৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ নকৰে। ই বিদ্যালয়ত ছাত্ৰছাত্ৰীৰ অভিজ্ঞতা আৰু গ্ৰহণীয়তা তথ্যৰ ওপৰতো নিৰ্ভৰ কৰে। অসমানতা বিষয়টো অৱগত কৰাবলৈ যাওঁতে বিচিত্ৰতাক সামৰি এটা ইতিবাচক বিদ্যালয় সংস্কৃতি গঢ়ি তোলাত অন্য লোককো আপুনি জড়িত কৰাব লাগিব। তথ্য সংগ্ৰহ কৰাটো যেতিয়া এই লক্ষ্যৰ এটা অংশ তেতিয়া কৰ্মচাৰী ছাত্ৰছাত্ৰী আৰু পিতৃ-মাতৃক আপোনাৰ প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবৰ বাবে উৎসাহিত (motivate) কৰাৰ প্ৰয়োজন। তথ্য সংগ্ৰহৰ অন্তৰালত থকা নিশ্চিত লাভালাভৰ লক্ষ্য বা উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে তেওঁলোকক অৱগত কৰাওক- সামৰি লোৱাতকৈ পাৰিব বৈষম্যৰ ক্ষেত্ৰত যাতে এই তথ্য ব্যৱহাৰ নহয় সেই কথাটোলৈ মন কৰিব।

এই তথ্যবোৰ সংগ্ৰহ কৰাৰ সংবেদশীলতা কেৱল ইয়াৰ ব্যৱহাৰৰ লগতেই জড়িত নহয় ইয়াৰ সংৰক্ষণ আৰু নিৰাপত্তাৰ বাবেও প্ৰয়োজন। বিনা অনুমতিত যাতে এই তথ্যবোৰ কাৰো লগত বিনিময় কৰা নহয় বা অপব্যৱহাৰ কৰা নহয় তাৰ বাবে এইবোৰ দায়িত্ব সহকাৰে ৰখাৰ

এটা উপায় আপুনি বাছি উলিয়াটো প্ৰয়োজন। এই তথ্যবোৰ কেনেদৰে নিৰাপদে ৰখা হ'ব সেই বিষয়ে তথ্য দিওঁতা সকলক জনোৱাতো আপোনাৰ বাবে কৰ্তব্যৰ ভিতৰুৱা।

ত্ৰি য়া-কলাপ 7 ঃ সহযোগিতাৰে তথ্য সংগ্ৰহ Activity 7: Gathering data collaboratively

আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বিচিত্ৰতা সম্পৰ্কে সাফল্যৰ তথ্যই কি ক'ব পাৰে আৰু আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন সুযোগ উন্নত কৰিবৰ বাবে এই তথ্যবোৰ কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে চাওঁকচোন। সঠিক পদক্ষেপ গ্ৰহণ নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে আপোনাক আৰু নো কি তথ্য লাগিব পাৰে?

ভৱিষ্যতে অধিক তথ্য চিনাক্ত কৰিবৰ বাবে 15 মিনিট সময় লওক। সেই তথ্যবোৰ তলত দিয়া ব্যক্তি সকলৰ দ্বাৰা সংগ্ৰহ হোৱা উচিত।

- আপুনি,সম্পূৰ্ণভাৱে আপোনাৰ দ্বাৰা
- আপুনি আৰু আপোনাৰ শিক্ষকসকলৰ দ্বাৰা
- বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিখনৰ দ্বাৰা
- স্থানীয় ৰাইজ / সমাজ আৰু পিতৃ-মাতৃ সকলৰ দ্বাৰা

তথ্য, কৌশল, দক্ষতা আৰু জ্ঞানৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰক কিয়নো, আপোনাৰ কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলো তথ্য সংগ্ৰহৰ কামটো নিজে হাতত লোৱা প্ৰয়োজন হ'ব। আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দক্ষতাৰ মূল্যায়ন কৰক আৰু তথ্য সংগ্ৰহৰ এই অনুশীলনীত আৰু এই অনুশীলনীত জড়িত হ'ব বিচৰা কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নাম আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত অন্তৰ্ভূক্ত কৰক। লগতে তেওঁলোকে কি কি ধৰণৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰিব বিচাৰিছে তাকো দিনলিপিত অন্তৰ্ভূক্ত কৰক। এই প্ৰথম পৰ্যায়ত জড়িত নোহোৱা কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধিৰ বাবে আপুনি কি কৰিব খুজিছে তাকো শিকন দিনলিপিত লিখি থওঁক। এই তথ্য সংগ্ৰহ অনুশীলনক কেনেকৈ পাঠ্যত্ৰ মৰ ভিতৰত স্থাপিত কৰিব পাৰি সেইটোও গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়। (উদাহৰণস্বৰূপে, গণিতৰ পাঠত তথ্য বিে শৰ বাবে নাইবা ভাষাৰ পাঠত প্ৰ াৱলী লিখনৰ বাবে) তথ্য সংগ্ৰহ অনুশীলনত জড়িত হ'বলৈ বা অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ কোন আগবাঢ়ি গৈছে বা যাব তাৰ এটা সিদ্ধান্ত লৈ, আপুনিনো কেনেকৈ এই সিদ্ধান্তলৈ আহিল সেই বিষয়ে আপোনাৰ ধাৰণা বা মতামত বিনিময় কৰাটো ভাল হ'ব। প্ৰতিবেদন (চৰকাৰী নিয়মৰ আৱশ্যক অনুযায়ী) হিচাপে ইতিমধ্যে বিদ্যালয়ে সংগ্ৰহ কৰা তথ্যসমূহৰ লগত এখন বৈঠক বহিবৰ বাবে এইটো উপযুক্ত / ভাল সময়।

ত্ৰি য়া-কলাপ 8 ঃ যৌথ পৰিকল্পনা - কিয়, কি আৰু কেনেকৈ Activity 8: Planning together: why, what and who

আপোনাৰ হাতত কি তথ্য আছে সেইটো চিনাক্ত কৰিবলৈ ইতিমধ্যে আপুনি আৰম্ভ কৰিছে আৰু ভৱিষ্যতে আপোনাক প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহৰ কামত কোন জড়িত হ'ব সেই বিষয়েও আপুনি ভাৱিছে। এতিয়া আপোনাৰ কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক লগত কেনেকৈ ইয়াৰ যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিব সেই বিষয়ে ভাৱক য'ৰ পৰা অইনৰ লগত পৰিকল্পনা আৰু নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ ই আপোনাৰ বাবে ভেঁটি স্বৰূপ হ'ব (যদিহে আপুনি ভাৱে যে, তেওঁলোকৰ লগত কৰিলে সহায় হ'ব)। আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত চাৰিটা বা পাঁচটা পতিয়ন নিয়াব পৰা যুক্তিৰ তালিকা বনাওক। NCE আৰু RtE আঁচনি অন্তৰ্ভূক্ত কৰিবলৈ মনত ৰাখিব আৰু তাৰ লগে লগে বিদ্যালয়ৰ বাবে হোৱা আৰু সকলোকে সামৰি লবলৈ এক উপযোগী পথ প্ৰদৰ্শক হিচাপে সমল 2 ৰ সহায় ল'ব পাৰে।

বিদ্যালয়ৰ কৰ্মচাৰী সকলৰ সভাত কৰ্মচাৰীসকলৰ পৰা আপুনি এই পতিয়ন নিয়াব পৰা (selling points) বোৰ ল'ব পাৰে নাইবা, ছাত্ৰছাত্ৰী সকলকো সামৰি কৰ্মচাৰীসকলক এখন সভালৈ নিমন্ত্ৰণ কৰিব পাৰে। তথ্য সংগ্ৰহ অনুশীলন হিচাপে আপুনি যি উত্থাপন কৰিছে সেয়া কৰ্মচাৰী সকলে তাৎক্ষণিকভাৱে গ্ৰহণ কৰিব বুলি আপুনি সম্ভৱতঃ আশা নকৰে, সেয়েহে আপুনি তেওঁলোকৰ অন্য কি

সন্দেহ বা দ্বিমত থাকিব পাৰে যাৰ আপুনি হয় তেওঁলোকৰ প্ৰ.াৰ উত্তৰ দিব পাৰে বা তেওঁলোকৰ সন্দেহ আৰু সমালোচনাক দাঙি ধৰি ক'ব পাৰে সেই বিষয়ে আৰু অলপ আগলৈ গৈ চিন্তা কৰিলে কি ভাল হ'ব।

পতিয়ন নিয়াব পৰা যুক্তিৰ লগে লগে আপোনাক 'বিষশে কাৰক'ৰ বিষয়েও প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াব আছে যাৰ বিষয়ে আপুনি তথ্য সংগ্ৰহ কৰিব বিচাৰে। প্ৰত্যেক বিদ্যালয়ৰ বাবে এইটো সম্ভৱতঃ বেলেগ বেলেগ হ'ব আৰু বাস্তৱিকতে সময়ৰ লগে লগে এখন বিদ্যালয়তে এইবোৰ সলনি হ'ব। আপুনি কেইটামান কাৰক পছন্দ কৰিব পাৰে নাইবা আপোনাৰ সহকৰ্মীৰ পৰামৰ্শত যোগ দিব পাৰে। পৰিকল্পনাৰ তৃতীয় বিষয় হৈছে আপুনি কেনেকৈ ইয়াক সংগঠিত কৰিব আৰু নেতৃত্ব দিব সেইবিষয়ে মত বিনিময়। এই প্ৰকল্পটো নেতৃত্ব দিবৰ বাবে আপুনি যদি কাৰোবাক চিনাত্ত কৰিছে তেন্তে আপুনি সেইটো ঘোষণা কৰক নাইবা শিক্ষকসকলৰ পৰাই স্বেচ্ছাই আগবাঢ়ি আহিবলৈ নাইবা কোনোবাজনক নিৰ্বাচন কৰি দিবলৈ কওক। আপোনাৰ লগত এই প্ৰকল্পত কাম কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰা প্ৰতিজনকে সভাৰ শেষত ধন্যবাদ জনাবলৈ মনত ৰাখিব। কৰ্মচাৰী সকল আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকল যাতে আপোনাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হয়, ইচ্ছাকৃতভাৱে তথ্য সংগ্ৰহ কৰে ইয়াক ৰূপায়ণ কৰিবৰ বাবে যাতে গভীৰবাৱে চিন্তা কৰে আৰু ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন আৰু সাফল্য কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব লেই বিষয়ে তেওঁলোকৰ জ্ঞান বুদ্ধিক ব্যৱহাৰ কৰে, তাৰ বাবে প্ৰথমতে আপুনি তেওঁলোকক অভিৰুচিত (motivated) কৰিব লাগিব।

আলোচনা Discussion

তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে আলোচনা মুকলি কৰাৰ দ্বাৰা আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰীসকলে কেৱল এই প্ৰকল্পৰ কাৰণ জানিলেই নহ'ব, তেওঁলোকৰ জানিবলগীয়া কথা আৰু ভয়ৰ বিষয়েও আলোচনা কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব লাগিব। লগতে তেওঁলোকৰ ধাৰণাও আপোনাৰ তালিকাত সংযোগ কৰিব লাগিব। প্ৰকল্পটোৰ বিষয়ে গোটেই বিদ্যালয়ত এটা গুণ গুনণিৰ সৃষ্টি হ'লে আৰু আপোনাৰ দলটো চিনাত্ত হ'লে ভাল হ'ব।

বিদ্যালয়ৰ এগৰাকী মুখ্যব্যত্তি বা নেতাই কেনেকৈ কামবোৰ দলৰ সদস্যৰ মাজত ভগাই দিছিল আৰু পৰিকল্পনাটো নিৰীক্ষণ কৰিবৰ বাবে এখন আৰ্হি প্ৰস্তুত কৰি একেলগে কাম কৰিছিল আৰু সেইবোৰৰ বিষয়ে তেওঁৰ দলৰ লগত কেনেদৰে কথা পাতিছিল সেই বিষয়ে ঘটনা অধ্যয়ন 2 ত পঢ়ক।

ঘটনা অধ্যয়ন 2 ঃ শ্ৰীমতী কাজীয়ে তেওঁৰ দলৰ মাজত কামৰ দায়িত্ব বিলাই কৰে Case study 2 : Mrs Kazi delegates work among her team

শ্ৰীমতী কাজী আমাৰ বিদ্যালয়ৰ সমাজৰ বিষয়ে প্ৰয়োজন হোৱা তথ্যৰ সংগ্ৰহৰ চূড়ান্ত তালিকাখন প্ৰস্তুত কৰাত আপোনালোকক ধন্যবাদ জনাইছো। তথ্যবোৰ একত্ৰিত কৰা প্ৰক্ৰিয়া লৈ মই আশাৰে বাট চাই আছো, বিশেষকৈ এই প্ৰক্ৰিয়াত আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলকো জড়িত কৰিছো আৰু আমাৰ দ্বাৰাই এই তথ্য শ্ৰেণীত ব্যৱহাৰ হ'ব। তাৰোপৰি ই আমাৰ 1500 ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সকলোকে বিদ্যালয় ধাৰাত (track) থকাটো নিশ্চিত কৰাত আমি সক্ষম হ'লো।

আমি আমাৰ মাজৰ পৰা কোনে এটা বা দুটা এলেকাৰ দায়িত্ব ল'ব সেইটো সিদ্ধান্ত ল'বৰ বাবে আজি 20 মিনিট সময় আছে যাতে এজনৰ ওপৰতে বোজাটো নপৰি তথ্যবোৰ সমান্তৰালভাৱে সংগ্ৰহ কৰিব পৰা যায়। আমি এজন ব্যক্তিক চিনাত্ত কৰিব পৰা উচিত যাক আমি সহায়ক (reminder) হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰো, এক প্ৰকাৰ এলাৰ্ম পদ্ধতি যিয়ে আমাক কামটোত লাগি থাকিবৰ বাবে মনত পেলাই থাকিব। আৰু তাৰ লগে লগে আমি কি উলিয়াই আনিলো সেইলৈ আচৰিত হোৱা বা আলোচনা কৰিবলৈ সহায় কৰিব।

শ্ৰীমতী ৰাভা হয় ধন্যবাদ শ্ৰীযুতা কাজী, মোৰ ওপৰত ন্যস্ত কৰা এলেকাটো লৈ মই সুখী। মই মন কৰিছো যে, মোৰ আগ্ৰহৰ বিষয়ে আপুনি মনত ৰাখিছে। মোক সহায় কৰিবলৈ যদি শ্ৰীমতী ৰংপিপি মান্তি হয় তেন্তে মই সুখী হ'ম।

শ্ৰীমতী ৰংপিপি নিশ্চয় শ্ৰীযুতা ৰাভা। ময়ো আনন্দিত হ'ম। মোক দিয়া দায়িত্ব হিচাপে, ভাষাৰ ওপৰত মই তথ্য সংগ্ৰহ ভালকৈ

	কৰিব পাৰিম। কিন্তু, শ্ৰীমতী কাজী, ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ তালৈ গৈ কোনে ধৰণৰ অনুসন্ধান কৰিব পাৰিম বুলি মই নিশ্চিত নহয় কিয়নো, মোৰ শহুৰ দেউতাক অলপতে হস্পিতালত ভৰ্ত্তি কৰোৱা হৈছে আৰু আমি আটায়ে তেওঁক চোৱা- চিতা কৰি যত্ন ল'বলগীয়া হৈছে। কিছুমান জৰীপ কাৰ্যৰ বাবে আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পাম বুলি জানো, কিন্তু তেওঁলোকে কোৱা কিছুমান ঠাই মই ব্যত্তিগত ভাৱে চাবলৈ ভাল পাম যাতে মই নিশ্চিত হ'ব পাৰো। কিন্তু মই কৰিব পাৰিম বুলি নিশ্চিত নহয়।
শ্ৰীমতী কাজী	অ' শ্ৰীযুতা ৰংপিপি মই সেইটো ভৰাই নাছিলো । আপুনি যিহেতু স্কুটাৰ লৈ বিদ্যালয়লৈ আহে গতিকে, সেইখন লৈ আপোনাৰ জৰীপ কৰিবলৈ সুবিধা হ'ব বুলি ভাৱিহে এই দায়িত্ব আপোনাক দিয়া উচিত বুলি ভাৱিছিলো। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ঘৰত ব্যৱহাৰ কৰা ভাষা আমি বুজি পোৱাটো খুঁউব প্ৰয়োজন। আমাৰ মাজৰ বহুকেইজন শিক্ষকে অনুভৱ কৰে যে এই বিদ্যালয়ৰ শৈক্ষিক ফলাফল নিশ্চিত (determine) কৰাত এইটো এটা মুখ্য কাৰক হয়, কিন্তু, এই তথ্য নাই। তথাপি ইয়াৰ এটা সমাধান উলিওৱাটো আমাৰ বাবে প্ৰয়োজন.....।
শ্ৰী সোণোৱাল	হ'ব কাজী বাইদেউ, মই মোৰ চাইকেলখন লৈয়ে সেইটো কৰিব পাৰিম। মই মোৰ ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ জৰীপৰ কামটো কিয় নকৰিম? মই অতি আকৰ্ষণীয়ভাৱে কৰিম বুলি ধাৰণা কৰিছো আৰু বিনিময়ত মোৰ ওপৰত ন্যস্ত কৰা কাম মই ৰংপিপি বাইদেউক দিবলৈ ভাল পাম আৰু সেয়া হৈছে প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰীৰ ধৰ্মৰ বিষয়ে উলিয়াই অনা। তেখেতে মোক সহায় কৰা কামটোও ল'লে মই ভাল পাম। মই নজনা আৰু তেখেতে দেখা ঠাইবোৰৰ বিষয়ে মোক কৈ দিয়া কামটো কৰিব পাৰে।
ৰংপিপি	ধন্যবাদ সোণোৱাল বেহৰম- কামটো এনেদৰে সলাই ল'ব পালে আৰু আপোনাৰ সহায়ক হিচাপে থাকিবলৈ পালে মই সুখী দ'ম। কাজী বাইদেউ, আপুনি মোৰ সহায়ক হ'বলৈ ভাল পাবনে?
শ্ৰীমতী কাজী	সুন্দৰ কামখিনি সোনকালেই ভাগ কৰা হ'ল- কি যে সকাহ লাগিছে অ' ৰংপিপি, মই তোমাৰ সহায়ক হ'ব পাৰো। নিজৰ এলেকাত অনুসন্ধান চলাবৰ বাবে কিবা অসুবিধা থকা আৰু কোনোবা আছে নে?
শ্ৰীমতী বৰদলৈ	আৰ্থ-সামাজিক স্থিতিৰ ওপৰত প্ৰকৃত তথ্য কেনেকৈ পাব সেই বিষয়ে মই নিশ্চিত নহয়। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষকে প্ৰকৃততে জানিব বুলি আপুনি ভাৱেনে? মই মোৰ স্বামীৰ আয়ৰ বিষয়ে নিশ্চিত নহয় আৰু কেনেকৈ ইয়াৰ মান নিৰূপণ কৰিম, যিহেতু তেওঁ এজন পেছাদাৰী ব্যত্তি যিয়ে প্ৰকল্পৰ ভিত্তিত ধন উপাৰ্জন কৰে।
শ্ৰীমতী শৰ্মা	চিন্তা নকৰিব। বৰদলৈ বাইদেউ, আমি একেবাৰে সঠিক জৰীপ কৰা নাই। আমাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন ফলাফলৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱ চাম। সেয়ে আমি যদি তিনিটা Broad Band লওঁ যে এজন ছাত্ৰ ধনী । তেওঁ খাদ্য, বস্ত্ৰ, বাসস্থান এই তিনি মৌলিক প্ৰয়োজনৰ উপৰিও বেছি পাবলৈ সমৰ্থ তেন্তে তেওঁক আমি Band A ত ধৰিম।
শ্ৰীমতী কাজী	আৰু মই ভাবিছো, যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃয়ে কেৱল দুপৰীয়াৰ আহাৰৰ বাবেই বিদ্যলয়লৈ পঠায় তেওঁলোক Band C হ'ব। মই এইখিনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কথাই বেছি ভাৱো আৰু তেওঁলোকক যথেষ্ট মনোযোগ দিয়া হোৱা নাই বুলি অনুভৱ কৰো। আমাৰ ওচৰলৈ কিতাপ, পেন্সিল বিচাৰি অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকহে আমি বেছি যত্ন লওঁ, আমাৰ ওচৰলৈ নহাকৈওতো বহুত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী থাকিব পাৰে। তেওঁলোক হয়তো অতি দুখীয়া। একেবাৰে টকা-পইচা নাই নাইবা লাজকুৰীয়া। তেওঁলোকক কম কৃতকাৰ্য (underachieving) হোৱা ছাত্ৰছাত্ৰী দলৰ অংশ হিচাবে আমি বাছি উলিয়াব পাৰো।
শ্ৰীমতী বৰদলৈ	শ্ৰীমতী শৰ্মা, আপুনি যদি মোৰ সহায়ক হয়, মই আপোনাক সহায় কৰিব পাৰো- যেতিয়া মই বৈ যাওঁ বা মোৰ কাম বন্ধ হৈ যায়।
শ্ৰীমতী শৰ্মা	নিশ্চয় বৰদলৈ বাইদেউ আৰু ৰাভা বাইদেউ মোৰ সহায়ক হ'ব বুলি মোৰ বি ধাস আছে।

শ্ৰীমতী মেহতা	নিশ্চয়।
শ্ৰীমতী কাজী	ভাল বাৰু, এতিয়া যিহেতু সকলোৱে কাম ভাগ কৰা হ'ল তেনেহ'লে আমি ভাগত পৰা প্ৰতিটো কামৰ দায়িত্ব মনত আছেনে মই পৰীক্ষা কৰি চাব পাৰোনে? আপোনালোক প্ৰত্যেকৰে একোজন বন্ধু আছে আৰু সম্ভৱ হ'লে ছাত্ৰছাত্ৰী শিক্ষককেইজনৰ বাহিৰে কৰ্মচাৰী আৰু পিতৃ-মাতৃসকলৰ লগতো জড়িত হ'লে ভাল হয়। আমাৰ পিছৰ সভাখনত আমি আলোচনা কেনেকৈ তথ্য সংগ্ৰহ কৰাটো আমাৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ এটা অংশ হৈ পৰিব পাৰে। সকলোকে ধন্যবাদ।
সকলোৱে	ধন্যবাদ, কাজী বাইদেউ।

ত্ৰি য়া-কলাপ 9 ঃশ্ৰীমতী কাজীৰ সভাৰ পুনৰালোচনা Activity 9 :Reviewing Mrs Kazi's meeting

তথ্য সংগ্ৰহ/একত্ৰীকৰণ কৰা কাৰ্য'ৰ উদ্দেশ্য আৰু মূল্যৰ বিষয়ে শিক্ষকৰ মাজত হোৱা আলোচনাই সহযোগিতাৰ এটা উচ্চ পৰ্যায়ৰ আৰু এক বিনিময় চুক্তি প্ৰকাশ কৰিছে। পৰিকল্পনাটোক শেষ পৰ্যায়লৈকে আগবঢ়াই নিবৰ বাবে আপুনি সভাখনত কি সহায়ৰ অনুভৱ কৰিছিল আপোনাৰ শিকন দিনলিপিত এটা টোকা লিখক।

আলোচনা Discussion

শ্ৰীমতী কাজীয়ে কেনেকৈ তেওঁৰ তথ্য সংগ্ৰহ পৰিকল্পনা কৰিছিল তাক পুনৰ আলোচনা কৰা আপুনি শুনিছিল- কামটো আৰু ইয়াৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে তেওঁৰ স্পষ্টতাই দলটোক সঠিক পথত ৰখাত সহায় কৰিব। অনিশ্চতও থকা শিক্ষকসকলৰ প্ৰতি তেওঁ সমৰ্থন আগবঢ়াইছে আৰু ইজনে সিজনক সমৰ্থন দিয়াত সহায় কৰিছে। শিক্ষকসকলে নিজৰ কাম পছন্দ কৰি লোৱাও আপুনি শুনিছিল। নিজৰ আগ্ৰহ অনুযায়ী কাম লোৱা বাবে তেওঁলোকে কামটো কৰি বেছি আৰাম অনুভৱ কৰিছিল। পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা সভাখনৰ শেষত নিজৰ দায় দায়িত্বক লৈ কোনোজনৰ মাজত দ্বিবোধ থাকি যোৱা নাছিল। কামটোৰ বাবে কোন দায়বদ্ধ আছিল সেয়া অন্ততঃ প্ৰত্যেকেই জানিছিল আৰু কামবোৰ প্ৰত্যেকেৰে সন্তুষ্ট কৰিয়ে ভগোৱা হৈছিল।

এটা ন্যায়পূৰ্ণ শিকন পৰিৱেশ উন্নত কৰাত কৃতকাৰ্য হ'বলৈ তথ্য কিয় ব্যৱহাৰ কৰা উচিত আৰু ইয়াক কেনেকৈ ব্যাখ্যা আৰু ব্যৱহাৰ কৰা হয় সেই বিষয়ে বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যক্তি জনে তেওঁৰ দলটোক বুজাত সহায় কৰে। কেৱল বিষয়টোক লৈ পিছত থাকিলে নহয় বিষয়টোৰ লগত জড়িত হওঁক। আপোনাৰ দলৰ সদস্যসকলে কি ভাৰিছে আৰু অনুভৱ কৰিছে সেয়া বিচাৰ কৰি চাওক আৰু তেওঁলোকক বুজাই দিয়ক যে আপুনি সকলো সময়তে তেওঁলোকৰ লগত আছে আৰু তেওঁলোক সোনকালে আপোনাৰ কাষ চাপিলে আপুনিও সেইটো প্ৰশংসা কৰিব। আপোনাৰ লগত যি জনে নিয়মিয়াকৈ যোগাযোগ নাৰাখে তেওঁৰ কাৰ্যৰ ধাৰাবাহিকতা মন কৰি থাকিব। এনে ক্ষেত্ৰতেই 'staying involved'(জড়িত হৈ থকা) টো আপোনাৰ নেতৃত্বৰ নিয়মৰ এটা অংশ। অভিৰুচিত কৰণ আৰু নিৰীক্ষণৰ মাজেদি কামৰ বুজ ল'ব।

আপুনি দেখুওৱা আগ্ৰহ আৰু আপুনি সোধা প্ৰ. কৰ্মচাৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ হ'ব। তথ্য সংগ্ৰহৰ সময়ত এইটো বিশেষভাৱে তাৎপৰ্যপূৰ্ণ হয়। নিজৰ কোনো আগ্ৰহ নথকাকৈ কেৱল ওপৰুৱা প্ৰৱণতাৰে তথ্য সংগ্ৰহ কৰিলে ই প্ৰশাসনীয় কামহে হ'ব। আপোনাৰ আগ্ৰহ প্ৰদৰ্শন কৰি আপোনাৰ কৰ্মচাৰী মণ্ডলী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু পিতৃ-মাতৃক এই কামৰ মাজেৰে সমৰ্থন আগবঢ়াওক। সকলোৰে বাবে শিকন উন্নত কৰাই ইয়াৰ যে উদ্দেশ্য সেইটো সদায় দোহাৰিব।

4 বিদ্যালয় ভিত্তিক ত্ৰি য়া-কলাপ পৰিকল্পনাৰ বাবে তথ্যৰ ব্যৱহাৰ 4 Using data for planning school – based activityes

কোনো এবিধ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা, তাৰ ব্যাখ্যা কৰা আৰু তাৰ পাছত ত্ৰি য়া-কলাপৰ সিদ্ধান্ত লোৱাই হৈছে নেতৃত্বৰ কাৰ্য। ব্যাখ্যাহীন তথ্যৰ মূল্য অলপ কম। অনুশীলনৰ পৰিৱৰ্তনৰ বাবে প্ৰমাণ বা তথ্যৰ ব্যৱহাৰ এটা নতুন কৌশল হ'ব পাৰে, সেয়েহে তথ্যই আপোনাক কি কৈছে সেই বিষয়ে সিদ্ধান্ত ল'বৰ বাবে আৰু সঠিক হস্তক্ষেপ চিনাক্ত কৰিবলৈ নাইবা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন উন্নয়নৰ বাবে অনুশীলনৰ সালসলনি কৰিবলৈ আপোনাৰ দলটোক আপোনাৰ পৰা সবল সমৰ্থনৰ প্ৰয়োজন।

বিচিত্ৰতাৰ তথ্য সমগ্ৰহ কৰিবলৈ কেনেকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সবল কৰা হয় আৰু ই কেনেকৈ ছাত্ৰ ছাত্ৰীক অধিক ফলপ্ৰসু শিকাৰু হোৱাত সমৰ্থন দিয়ে সেই বিষয়ে ঘটনা অধ্যয়ন 3 ত পঢ়ক আৰু মন কৰক-

ঘটনা অধ্যয়ন 3 শ্ৰেণীকক্ষত তথ্যৰ ব্যৱহাৰ / প্ৰয়োগ Case study 3 : Using the data in the classroom

জৰীপ, সাক্ষাৎকাৰ আৰু বিষয় অধ্যয়নৰ পৰা বিদ্যলয় সমাজৰ বিষয়ে এক বৃহৎ পৰিমাণৰ তথ্য আহিছে। বিদ্যালয়ত তথ্য সংগ্ৰহৰ কামটো পৃথক পৃথক দলৰ দ্বাৰা সংগঠিত কৰা হৈছিল আৰু প্ৰতিটো দলকে একোজন শিক্ষকে নেতৃত্ব দিছিল। প্ৰতিটো দলেই নিজৰ তথ্যবোৰ নিজেই সংগ্ৰহ কৰিছিল আৰু তেওঁলোকে কি পালে সেই তথ্যবোৰৰ তালিকা বনাই বিদ্যালয়ৰ কৰিডৰত প্ৰদৰ্শনৰ বাবে ৰাখিছিল। এনেদৰে প্ৰদৰ্শিত তথ্যবোৰ বেলেগ দলৰ শিক্ষক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে দেখি তেওঁলোকৰ শ্ৰেণীত আলোচনা কৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

- বেলেগ বেলেগ পৰিয়ালৰ বহিৰ্গঠন, তেওঁলোকক সমানভাবে মূল্য দিয়া আৰু এটা পৰিয়ালৰ তুলনাত অন্য এটা পৰিয়ালৰ বহিৰ্গঠন বেছি ভাল আছিল একে ধৰণৰ মন্তব্য নিদিয়া কথাবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে সমাজ বিজ্ঞানৰ শ্ৰেণীত।
- নিজৰ পৰিয়ালৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰি আৰু সৰু আৰু ডাঙৰ পৰিয়ালৰ সুবিধা অসুবিধাবোৰক লৈ তৰ্ক শব্দৰ ভঁৰাল চহকী কৰিবলৈ ভাষাৰ শ্ৰেণীবোৰে family (পৰিয়াল) বিষয়টো ল'লে।
- ধৰ্মীয় স্থান আৰু বিদ্যালয়ত থকা ধৰ্মৰ তালিকাই লোকবি ধাস আৰু উপাখ্যানৰ ওপৰা উপৰি কথালৈ আলোচনা আগবঢ়াই নিছিল।
- বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ লোকে মছলাক কেনেকৈ অগ্ৰাধিকাৰ দিয়ে আৰু কেনেকৈ মচুৰ দাইলৰ সোৱাদ সলনি কৰে (সোৱাদ ল'বলৈ শ্ৰেণীলৈকে অনা হয়) সেই বিষয়ে গাৰ্হস্থ্য বিজ্ঞানৰ শ্ৰেণীত অংকন অনুশীলন কৰি চোৱা হয়।

তথ্য অনুশীলন আৰু এই সংযুত্ত কৰণৰ ফলাফলে বিদ্যালয়ৰ সকলোৱে আলোচনা সলনি কৰিছিল। 'what'? 'how'? আৰু 'when?" বুলি সুধি আমি আৰম্ভ কৰিছিলো বুলি বিদ্যালয়ৰ হাঁহিমুখীয়া প্ৰধানজনে কৈছিল আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নিজৰ বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰোতে কামৰ বাস্তৱতা কেনেকৈ উপভোগ কৰিছিল সেয়া যি জনে দেখিছিল আৰু তেওঁৰে চিঞৰি পাৰি কৈছিল। 'we have got the wholel school wondering !' (আমি গোটেই বিদ্যালয়ে আচৰিত হৈছিলো)

এনেদৰে তথ্য সংগ্ৰহৰ ভিত্তিত হেৰুৱা তথ্যৰ ভৱিষ্যত অনুসন্ধান কৰিবলৈ বা অধিক বিতং তথ্যৰ আতঁ ধৰিব পাৰিব, যিটোৱে বিদ্যালয়ৰ মুখ্যব্যত্তি, শিক্ষক নাইবা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অংশ হিচাপে ভৱিষ্যত ত্ৰি য়া-কলাপ যুগুতাব পাৰিব।

ত্ৰি য়া-কলাপ 10 ঃ আপোনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ তথ্য ব্যৱহাৰ কৰি Activity 10: Using your students' data

শিক্ষকসকলৰ মাজত আলোচনাই সহযোগিতাৰ এক উচ্চস্তৰীয় মান আৰু একেলগ কৰাৰ চুত্তি ও দে খুৱাইছে। আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ বাবে ঘটনা অধ্যয়নৰ দ্বাৰা আগবঢ়োৱা সম্ভাৱনীয়তাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছে। আপোনাৰ বিদ্যালয়ত তথ্য সংকলনত সেই একেটা কামকে কি ধৰণে কৰিব? আপোনালোকে সংগ্ৰহ কৰা তথ্যবোৰ বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যত্ৰ ম নাইবা ত্ৰি য়া-কলাপৰ সৈতে কেনেকৈ যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিব? পাঠসমূহক প্ৰভাৱিত কৰিবলৈ আৰু বিদ্যালয়খনত বহলভাবে ইঙ্গিত পৰিৱৰ্তন অনাৰ ক্ষেত্ৰত কেনেকৈ তথ্যসমূহ ব্যৱহাৰ কৰিব সেই বিষয়ে আপোনাৰ দল আৰু আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীসকলৰ লগত আলোচনা কৰক।

আলোচনা Discussion

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক কিমান ভালকৈ জড়িত কৰিব পৰা যায় সেই বিষয়ে নিশ্চয় আপুনি কিছু অস্বস্তি অনুভৱ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। এইটো হোৱাৰ কাৰণ হ'ল-

- বিশেষ সম্প্ৰদায়ৰ অনুভূতিৰ প্ৰতি আপোনাৰ সজাগতা।
- তেওঁলোকৰ উদাহৰণ হিচাপে আপুনি কোনোবা এজনক বা এটা দলক সজাব বিচৰা নাই।
- সু-নিৰ্দ্দিষ্ট বা বিশেষ তথ্যবোৰক কোনো শিৰোনাম নিদিয়াকৈ সজোৱাটো কঠিন।

এই অনুভুতিয়ে সকলোবোৰ বৈধ আৰু খুউব সাৰধানে বিবেচনা কৰা প্ৰয়োজন। হতাশা, উদ্বিগ্নতা বা চাপৰ কাৰণে কেনো এজন বা এদল ছাত্ৰছাত্ৰীক এটা দিশৰ কেন্দ্ৰবিন্দু কৰি নোথোৱাটোও অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। এইটোৰ অৰ্থ এনে নহয় যে, এই বিষয়বোৰৰ বিষয়ে উত্থাপন কৰাৰ প্ৰয়োজনক অবিজ্ঞা বা আওকাণ কৰা হৈছে, কিন্তু ছাত্ৰছাত্ৰী আৰু সমাজৰ সৈতে হোৱা- কথা- বতৰাত নিয়ম আৰু প্ৰকৃতিকো গ্ৰাহ্য কৰা হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে বিদ্যালয়ৰ বিশেষ তথ্যক আলোকপাত কৰাতকৈ ৰাজ্য বা জাতিটোক সামৰি লোৱা তথ্যক ভিত্তি কৰি শিক্ষকে নেতৃত্ব দিবৰ বাবে কিছুমান পৰিস্থিতিত আলোচনাৰ বাবে ই ঠিকেই হ'ব পাৰে।

5 বিদ্যালয় সমাজৰ সৈতে তথ্যৰ বিনিময় আৰু প্ৰতিনিধিত্ব 5Representing and sharing data with the school community

তথ্যবোৰ একেলগ কৰি থ'ব পাৰি আৰু বিনিময় কৰাতকৈ অনুৰোধ কৰা হয় ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। বিকল্প হিচাবে, আপোনাৰ বিদ্যালয়ত এটা ভাল লগা শিকন পৰিৱেশ গঢ়িবলৈকো ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।আপুনি সংগ্ৰহ কৰা তথ্যসমূহ আপোনাৰ অফিচৰ কোনো অংশ, শ্ৰেণীকোঠা নাইবা আনকি কৰিড'ৰতো মেলি/উলিয়াই/আঁৰি থ'ব পাৰে, যিবোৰ আপোনৰ কামৰ বাবে গোটেই বছৰ জুৰি ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। Raw তথ্যবোৰ আঁৰি/উলিয়াই দিবলৈ অসুবিধা হ'ব পাৰে। তালিকা, টেবুল, মানচিত্ৰ, দণ্ডচিত্ৰ, pictograms, bar charts, models নাইবা পষ্টাৰৰ জৰিয়তে তথ্যবোৰ চাব পৰা কৰি থ'লে বুজিবলৈ আৰু ব্যাখ্যা কৰিবলৈ সহজ হয়। কিছুমান তথ্য যেনে- আপোনাৰ ছাত্ৰছাত্ৰীৰ আৰ্থ সামাজিক অৱস্থা নাইবা আপোনাৰ শিক্ষকসকলৰ শিক্ষা-দীক্ষা অভিজ্ঞতা আদি গোটেই বছৰৰ বাবে সত্য হৈ থাকিব। সময়ৰ লগে লগে অন্য কিছুমান তথ্য যোগ হ'ব পাৰে, যেনে ধৰক ছাত্ৰছাত্ৰীৰ স্বাস্থ্য বিষয়ক তথ্যবোৰ। আপুনি তথ্যবোৰ উলিয়াই দিওঁতে সাৱধান হোৱা প্ৰয়োজন যাতে ই কোনো এজনকে লজ্জিত বা হেয় নকৰে যেন। এইটোও গুৰুত্বপূৰ্ণ যে, ব্যক্তি বিশেষো যাতে চিনাক্ত হয় নাইবা এজনো যদি থাকে তথপে এই তথ্য উপস্থাপিত হোৱা উচিত।

ক্ৰি য়া-কলাপ 11 ঃ আপুনি বিচাৰি লোৱা অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া বিষয়ৰ বিষয়ে বিনিময় Activity 11: Sharing your findings and priorities

তলত দিয়াবোৰৰ বিষয়ে আপোনাৰ ধাৰণা শিকন দিনলিপিত লিখক।

- আপোনাৰ চিনাক্ত কৰণ বা আপুনি বিচাৰি উলিওৱা তথ্য আৰু অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া বিষয়ক প্ৰচলিত প্ৰক্ৰি য়াত কেনেকৈ বিনিময় কৰিব?
- আপুনি কাৰ সৈতে ইয়াক বিনিময় কৰিব বিচাৰিছে তেওঁক চিনাক্ত কৰা প্ৰয়োজন। এই সিদ্ধান্ত ল'বলৈ আপুনি ভাৰক যে বৰ্তমানৰ স্থিতিক প্ৰত্যাহ্বান জনাবলৈ আৰু শিকনৰ বাধাই ছাত্ৰছাত্ৰীৰ সম্ভাৱনা আহৰণ কৰাত প্ৰতিবন্ধকতাৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ কাক তথ্যৰ প্ৰয়োজন
- তথ্যৰ বিনিময়ৰ কিয় প্ৰয়োজন বিবেচনা কৰি চাওক। ইয়াৰ উদ্দেশ্য কি হ'ব? ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন উন্নতিত ই কেনেকৈ অৰদান যোগাব?

আলোচনা Discussion

তথ্য সুবিধাজনক নহ'লে কেতিয়াবা তথ্যৰ বিনিময় কৰিবলৈ অসুবিধা হয়। সেইবাবে অইনৰ লগত ইয়াক বিনিময় কৰোঁতে আৰু কাত অগ্ৰসৰ হওঁতে কিমান ভালকৈ কৰিব পাৰে সেইবিষয়ে আপুনি সাৰধানেৰে চিন্তা কৰা প্ৰয়োজন য'তে সকলোৰে সহমত কাৰ্য পৰিকল্পনাত নামিবলৈ যুটীয়াভাৱে পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে। একে সময়তে, কোনবোৰ তথ্যৰ বিনিময় কৰাৰ বাবে সঠিক হ'ব আৰু

কোনবোৰ তথ্য সঠিক নহ'ব সেই বিষয়ে ভাবি লোৱাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ। উদাহৰণস্বৰূপে, আপুনি অগ্ৰাধিকাৰ দিব বিচৰা বিষয়বোৰ পিতৃ-মাতৃৰ লগত বিনিময় কৰাতো সঠিক হ'বনে য'ত কোনবোৰ বিশেষ শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰছাত্ৰীয়ে নিজৰ সম্ভাৱনীয়তাক আহৰণ কৰিবৰ বাবে অহৰহ চেষ্টা কৰি আছে/যুঁজি আছে সেই বিষয়ে তেওঁলোকে গম পাই যাব? ছাত্ৰছাত্ৰী সকলেও তেওঁলোকে যে হস্তক্ষেপ কৰিবলগীয়া এটা লক্ষ্য দলৰ সেইটো দিনতো সঠিক হ'বনে? এটা ৰাজনৈতিক প্ৰসংগত বিতৰ্কিত নোহোৱা তথ্য কিন্তু অন্য ক্ষেত্ৰত বহুত স্পৰ্শকাতৰ হ'ব পাৰে। কিছুমান তথ্য ভুল ব্যাখ্যাৰ বাবেও বহুত মুকলি হ'ব, সেয়ে সাৱধানকৈ পৰিচালনা কৰা প্ৰয়োজন হ'ব। লক্ষ্যটো সদায় হ'ব লাগিব যে সমান শিকন ফলাফল আহৰণ কৰা। সেয়ে, তথ্য এনেদৰে উপস্থিত হ'ব লাগে যাতে লক্ষ্য স্পষ্ট হৈ থাকে। 'Who?', 'How?', 'Why?' আৰু 'What?' প্ৰ.ৰ বিষয়ে উদ্‌ঘাটন কৰিলেই হ'ব যাতে আপুনি বিদ্যালয় সমাজৰ ওপৰত যথেষ্ট প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে।

6 সাৰাংশ 6 Summary

বিদ্যালয়ৰ এজন মুখ্য ব্যক্তি হিচাবে আপুনি বিদ্যালয়ত বিচিত্ৰতাৰ প্ৰমাণ ভিত্তিক বোধ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিকন ফলাফল প্ৰাপ্তিত কিছুমান ছাত্ৰছাত্ৰী যাতে বৈ নাযায় সেই কথাটো আপুনি আৰু লক্ষ্য কৰিব যে এই বিচিত্ৰতাক মূল্য দি আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যত্ৰ ম আৰু সংস্কৃতিক সমৃদ্ধ কৰিব পাৰি।

কি তথ্য আপুনি গোটাব লাগে, আৰু কেনেকৈ গোটাব লাগে আৰু তাৰ পিছত কেনেকৈ ফলাফল ব্যাখ্যা আৰু বিনিময় কৰিব লাগে সেই বিষয়ে এই গোটত আপুনি বুজিব পাৰিলে। ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিক্ষাৰ লগত নিজৰ বাস্তৱ জীৱন সম্পৰ্কিত কৰি, ছাত্ৰছাত্ৰী আৰু তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃক জড়িত কৰি বিদ্যালয়ে যাতে পোনপটীয়াকৈ লাভৱান হ'ব পাৰে আৰু পাঠ্যত্ৰ মো সজীৱ কৰি তুলিব পাৰে তাৰ বাবে এই তথ্যবোৰ কেনেকৈ সমূহীয়া আৰু সহযোগী ত্ৰি য়া-কলাপত ব্যৱহাৰ কৰিব তাৰ প্ৰতি দৃষ্টি দিয়ক। ছাত্ৰছাত্ৰীৰ শিকন ফলাফলক পোনপটীয়াকৈ প্ৰভাৱান্বিত কৰা কাৰকসমূহ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ বিশেষভাৱে হস্তক্ষেপ কৰা আৰু পৰিকল্পনাৰ বাবে এই তথ্যবোৰেও অৱগত কৰাব পাৰে।

আপুনি এইটোও মনত ৰখা প্ৰয়োজন যে, বিচিত্ৰতাৰ তথ্যসমূহ স্পৰ্শকাতৰ আৰু ইয়াৰ প্ৰতি দৃষ্টি আকৰ্ষণৰ প্ৰয়োজন, ইয়াক সকলোৰে শিকন ফলাফল উন্নত কৰণৰ উদ্দেশ্যৰে ব্যৱহাৰ কৰা ভাল আৰু এই তথ্যবোৰক সাৱধানে থ'ব লাগে।

এই গোটটো হৈছে সম্পূৰ্ণ গোটটোৰ এটা অংশ নাইবা গোটৰ পৰিয়াল যিটো নেতৃত্বৰ পৰিপ্ৰেক্ষত মুখ্য বিষয় (key area) ৰ লগত জড়িত। (National College of School Leadership ৰ একে শাৰীৰে) আপোনাৰ জ্ঞান আৰু দক্ষতা বৃদ্ধিৰ বাবে অন্যান্য গোটবোৰ চাব পাৰে-

- আপোনৰ বিদ্যালয়ৰ বাবে এটা সহযোগীতামূলক দৃষ্টিভঙ্গী গঢ়িতোলক
- বিদ্যালয়ৰ নিজা পুনৰালোচনা আগুৱাই নিয়ক
- বিদ্যালয় বিকাশৰ পৰিকল্পনা আগুৱাই লৈ যাওক
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত পৰিকল্পনা আৰু পৰিৱৰ্তন আগবঢ়াই নিয়ক
- আপোনাৰ বিদ্যালয় পৰিৱৰ্ত্তনৰ প্ৰয়োগ

সমলবোৰ (Resources)

সমল 1 ঃ তথ্য কৰ্ম আঁচনি আৰ্হি (Resource 1: Data action plan template)

*তালিকা **R1.1** এখন তথ্য কৰ্ম আঁচনিৰ বাবে এটা খালী আৰ্হি (৬ আৰু ৮ কাৰ্য চাওক)*

তথ্য	কাৰকৰ বিৱৰণ	শিৰোনামাৰ ফলাফল	শিক্ষণৰ প্ৰভাৱ	কাৰ্য	নিৰীক্ষণ

সমল 2 ঃ সকলোবোৰ অন্তৰ্ভূক্তি Resource 2: Involving all

সকলোবোৰৰ অন্তৰ্ভূক্তিৰ অৰ্থ কি ? What does it mean to ‘involve all’?

সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ পৃথকীকৰণে বিদ্যালয়ৰ শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰতিফলিত হয়। ইয়াত বেলেগ বেলেগ ভাষাৰ, মনোযোগৰ আৰু দক্ষতাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী থাকে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল বেলেগ বেলেগ আৰ্থিক অৱস্থা আৰু বেলেগ বেলেগ সমাজৰ পৰা আহে। আমি এই পাৰ্থক্যকে

অৱহেলা কৰিব নোৱাৰো। আচলতে আমি তেওঁলোকক আকোৱালি ল'ব লাগে যিহেতু তেওঁলোকে ইজন সিজনৰ শিক্ষা লোৱাৰ চালিকা শক্তি হ'ব পাৰে আৰু পৃথিৱীখন আমাৰ নিজস্ব অভিজ্ঞতাৰে আগবাঢ়ি যাব পাৰে। সকলোবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে শিক্ষা লোৱাৰ অধিকাৰ আছে আৰু তেওঁলোকৰ মৰ্য্যদা, দক্ষতা আৰু নিজস্ব চিনাকীক সন্মান দিয়াৰ অধিকাৰ আছে। এইটো ভাৰতীয় আইন আৰু শিক্ষা আন্তৰ্জাতিক অধিকাৰত সন্নিবিষ্ট আছে। প্ৰধানমন্ত্ৰী নৰেন্দ্ৰ মোদীয়ে ২০১৪ চনত জাতিক উদ্দেশ্যি দিয়া তেওঁৰ প্ৰথম ভাষণত প্ৰকাশ কৰিছিল যে ভাৰতৰ সকলো নাগৰিকৰ তেওঁলোকৰ জাতি, লিংগ বা আৰ্থিক অৱস্থাক সন্মান দিয়াৰ মূল্যৰ গুৰুত্ব আছে। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ এটা বৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে।

আমাৰ সকলোৰে অন্যসকলৰ ওপৰত কথা কোৱাৰ আৰু দৃষ্টি দিয়াৰ অধিকাৰ আছে, কিন্তু তেওঁলোকৰ আনৰ আগত বেয়াকৈ চিনাকী দিয়া বা ব্যত্ত কৰাৰ অধিকাৰ নাই। শিক্ষক হিচাপে আপুনি প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ যোগাত্মক বা বিয়োগাত্মক গতিত থকা শিক্ষাক আৰু ভাল কৰিবলৈ আগুৱাই নিয়াৰ ক্ষমতা আছে। আপুনি নজনাবোৰে আপোনাৰ অন্তঃনিৰ্হিত দৃশ্যবোৰে বা ভুল মতামতাবোৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কেনেকৈ সমানে শিকাব তাত বাধা আহিব। আপুনি আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত সমতা ৰাখিবলৈ কিছুমান ভাগ ল'ব পাৰে।

Three key principles to ensure you involve all in learning

আপুনি শিক্ষাত সকলোকে অন্তৰ্ভূক্ত কৰিবলৈ তিনিটা মূল নীতি

- লক্ষ্য কৰা ভাল শিক্ষকসকল হ'ল মনোযোগী বোধগম্য শক্তি থকা আৰু অনুভৱ শক্তি থকা ব্যক্তি। তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ পৰিবৰ্তনবোৰ লক্ষ্য কৰে। যদি আপুনি মনোযোগী হয়, আপুনি এজন ছাত্ৰই কিবা এটা ভাল কৰাটো কেতিয়া তেওঁলোকক সহায় লাগে আৰু কেনেকৈ তেওঁলোকে অন্যসকলৰ লগত সম্পৰ্ক কৰে ইত্যাদিবোৰ লক্ষ্য কৰিব। আপুনি আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বোধগম্য সলনি কৰিব পাৰে, যিটোৰে তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা ঘটনাবোৰ বা অন্য বিষয়ত পৰিৱৰ্তনবোৰ প্ৰতিফলিত কৰিব। সকলোকে অন্তৰ্ভূক্ত কৰাটোৰে বিচাৰে যে আপুনি দৈনন্দিন হিচাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল যিসকলে মনোযোগ দিব নোৱাৰে বা এটা সীমালৈকেহে মনোযোগ দিয়ে, তেওঁলোকক বিশেষ মনোযোগ দিয়াবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা।
- নিজস্ব বিবেচনাৰ আলোকপাত-ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ল সেইজন যিজনে অন্যজনৰ লগত সুখেৰে থাকিব পাৰে, তেওঁলোকৰ নিজস্ব বিবেচনা থাকে, নিজস্ব শক্তি আৰু দুৰ্বলতাবোৰ জানে, অন্য মানুহৰ লগত যোগাত্মক সম্পৰ্ক গঢ়িবলৈ ক্ষমতা থাকে আৰু চিনাকীসকলক পৰ্যায় ভাবেৰে সন্মান দিব জানে। তেওঁলোকে নিজেই নিজক আৰু অন্যসকলকো সন্মান জনাব জানে। শিক্ষক হিচাপে যুৱকসকলৰ নিজস্ব বিবেচনাবোৰৰ তেওঁলোকৰ ক্ষমতাবোৰৰ স্পষ্ট প্ৰভাৱ আপুনি দেখুৱাব পাৰে আৰু এইবোৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ব্যক্তিগত বিবেচনা গঢ়াত ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।
- শিথিলতা যদি আপোনাৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ বিশেষ কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে দল বা ব্যক্তিগতভাৱে কিছু কাম নকৰে তেতিয়া আপুনি কামটো বন্ধ কৰি দিবলৈ বা আঁচনিটো সলনি কৰি দিবলৈ পৰিকল্পনা কৰিব। শিথিলতাই আপোনাক মিলাপ্ৰীতি কৰাত সুবিধা দিবলৈ পৰিকলপনা কৰিব। শিথিলতাই আপোনাক মিলাপ্ৰীতি কৰাত সুবিধা কৰিব যাতে আপুনি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বহুত ভালকৈ অন্তৰ্ভূক্ত কৰিব পাৰে।

আপুনি সকলো সময়তে ব্যৱহাৰ কৰি থকা প্ৰক্ৰিয়াবোৰ (Approaches you can use all the time)

- **আপোনাৰ ব্যৱহাৰৰ নমুনা ঃ** আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উদাহৰণ হিচাপে সকলোকে ভাল ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ, জাতীয় দলক সন্মান কৰিবলৈ, সকলো ধৰ্ম বা লিংগক সন্মান কৰিবলৈ দেখুৱাব। সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সন্মান দিয়া আৰু আপোনাৰ শিক্ষণ জৰিয়তে এইটো স্পষ্ট কৰিব লাগে যে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে সমানে মূল্য দিব লাগে। তেওঁলোক সকললোৰে দায়িত্ববোধৰ ওপৰত কথা ক'ব, যেতিয়া প্ৰয়োজন হ'য় তেওঁলোকৰ মতামত ল'ব আৰু তেওঁলোকৰ শ্ৰেণীকক্ষৰ দায়িত্ব ল'বলৈ তেওঁলোকক উৎসাহিত কৰিব এনেধৰণৰ কামৰ জৰিয়তে যিবোৰে সকলোকে সহায় কৰিব।

- **অধিক আশাবোৰ ঃ** দক্ষতা কেতিয়াও দৃঢ় নহয়, সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শিকিব পাৰে যদি সঠিক সহায় পায় তেতিয়া উন্নতি কৰিব পাৰে। যদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে আপুনি শ্ৰেণীত কৰা কামটো বুজিবলৈ জটিল পায়, তেতিয়া কৰি ন'লব যে তেওঁলোকে কেতিয়াও বুজি নাপাব। শিক্ষক হিচাপে আপোনাৰ ভূমিকা হ'ল প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শিকত কেনেকৈ আটাইতকৈ ভালদৰে আপুনি কাম কৰিব, যদি আপোনাৰ শ্ৰেণীকক্ষৰ সকলোৰে অধিক আশা থাকে, আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অতি কমেও ধৰি ল'ব যে যদি তেওঁলোক বোধগম্য হয় তেতিয়াহে তেওঁলোকে শিকিব পাৰিব। অধিক আশাবোৰ ব্যৱহাৰও প্ৰয়োগ কৰা উচিত। আশাবোৰ স্পষ্টভাৱে নিশ্চিত হোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এজনে আনজনৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰিব।
- **আপোনাৰ শিক্ষণেৰে বেলেগ বেলেগ গঢ় লোৱা ঃ** ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে বেলেগ বেলেগ ধৰণেৰে শিকিব পাৰে। কিছুমানে লিখিবলৈ ভাল পায়, অন্যসকলে তেওঁলোকৰ ধাৰণাবিলাকক সন্মান জনাবলৈ ছবি আঁকি বা মনৰ মানচিত্ৰ তৈয়াৰ কৰাত আগস্থান দিয়ে। কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ভাল শুনোতা হয় কিছুমানে তেওঁলোকৰ ধাৰণাৰ ওপৰত কথা ক'বলৈ দিয়া সুযোগবোৰৰ পৰাও বহুত শিকে। আপুনি সকলো সময়তে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ল'ব নোৱাৰে কিন্তু আপোনাৰ শিক্ষণত বেলেগ বেলেগ ধৰণেৰে জড়িত কৰিব পাৰে আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক তেওঁলোকে ল'ব পৰা কিছুমান শিকনীয় কাৰ্য পচন্দ কৰিবলৈ সুযোগ দিব পাৰে।
- **শিকনক সকলোৰে জীৱনৰ লগত জড়িত কৰা ঃ** কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কাৰণে, তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱনত সম্পৰ্ক নথকাখিনি উলিয়াবলৈ আপুনি তেওঁলোকক শিকিবৰ কাৰণে কি কি কয়, আপুনি এইবোৰ যেতিয়া সম্ভৱ হয় তাক নিশ্চিত কৰিবলৈ ব্যস্ত কৰিব পাৰে আপুনি তেওঁলোকৰ লগত খাপ খোৱাকৈ বিষয়টোও শিকনৰ সম্পৰ্ক ৰাখিব পাৰে আৰু সেইবোৰ আপুনি তেওঁলোকৰ নিজস্ব অভিজ্ঞতাৰ পৰা উদাহৰণ হিচাপে ল'ব পাৰে।
- **ভাষাৰ ব্যৱহাৰ ঃ** আপুনি ব্যৱহাৰ কৰা ভাষাৰ ওপৰত সাৱধানেৰে ভাবক যোগাত্মক ভাষা ব্যৱহাৰ কৰক আৰু প্ৰশংসা কৰক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ঠাট্টা নকৰিব। তেওঁলোকৰ ব্যৱহাৰৰ ওপৰত সদায় ভাল মন্তব্য দিব আৰু তেওঁলোকক তোমালোকে আজি মোক বিৰক্ত কৰি আছা' এনেধৰণৰ ব্যক্তিগত কথা নক'ব আৰু ইয়াক প্ৰকাশ কৰিবলৈ এনেধৰণে ক'ব- 'মই আজি তোমাৰ ব্যৱহাৰবোৰ কিছু বিৰক্তিদায়ক হোৱা যেন পাইছো' তুমি মনোযোগ দিয়াত জটিল পোৱাৰ কিবা কাৰণ আছেনেকি?' কোনটো তুমি বেছি সহায়ক হ'ব বুলি ভাবিছা?
- **একেধৰণৰ প্ৰত্যাহ্বানবোৰ ঃ** এনেধৰণৰ সমলবোৰ বিচাৰক আৰু ব্যৱহাৰ কৰক যিবোৰে একেধৰণৰ নোহোৱা ছোৱালীবিলাকৰ ভূমিকাবোৰ দেখুৱায় বা বৈজ্ঞানিকৰ দৰে মহিলাৰ ভূমিকাৰ নমুনাবিলাকক দেখুৱাবলৈ বিদ্যালয়লৈ নিমন্ত্ৰণ দিয়ক আপোনাৰ নিজৰ একেধৰণৰ লিংগৰ প্ৰতি সচেতন হ'বলৈ চেষ্টা কৰক, আপুনি জানে যে ছোৱালীয়ে খেল খেলে আৰু ল'ৰাবোৰে গাড়ী চলায়, কিন্তু মাজে মাজে আমি এই পাৰ্থক্যবোৰ প্ৰকাশ কৰো মাত্ৰ এটাই কাৰণ যে আমি সমাজত কথা ক'বলৈ এইটোৱেই একমাত্ৰ পত্ৰ।
- **নিৰাপদ সৃষ্টি শিকনীয় পৰিবেশৰ আহ্বান ঃ** সকলোবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই নিৰাপত্তা বিচাৰে আৰু বিদ্যালয়লৈ আহে। আপুনি আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক পাৰস্পৰিক সন্মান আৰু প্ৰত্যেকৰে বন্ধুত্বমূলক ব্যৱহাৰৰ বাবে উদ্‌গনি দিব। কেনেকৈ বিদ্যালয় আৰু শ্ৰেণীকলৈ আহিব আৰু বেলেগ বেলেগ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ভাল পোৱাৰ অনুভৱ কৰিব- সেইবোৰ ভাবক, তেওঁলোকক ক'ত বহিবলৈ কোৱা উচিত ভাবক আৰু নিশ্চিত হওক যে যিবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী দৃশ্য বা শ্ৰব্যত দুৰ্বল বা শাৰীৰিকভাৱে অক্ষম তেওঁলোকক পাঠবোৰ যিধৰণে বহিলে বুজিব পাব পাৰে সেই ধৰণেৰে বহুৱাওক, পৰীক্ষা কৰক সেইসকলক যিসকল লাজকুৰীয়া বা সহজে হতবুদ্ধি সম্পন্ন, তেওঁলোকক সহজে অন্তৰ্ভূক্ত কৰিব পাৰে।

বিশেষ শিক্ষণীয় প্ৰক্ৰিয়াবোৰ (Specific teaching approaches)

সকলোবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অন্তৰ্ভূক্ত হোৱাত সহায় কৰিবলৈ বহুত বিশেষ শিক্ষণীয় প্ৰক্ৰিয়া আছে। এইবোৰ অন্য মূল সমলসমূহত বহুলভাৱে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। কিন্তু এটা সৰু প্ৰস্তাৱনা ইয়াত দিয়া হৈছে।

- **প্ৰশ্ন সোধা-** যদি আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক তেওঁলোকৰ হাতবোৰ ওপৰলৈ দাঙিবলৈ কয়, তেতিয়া সেই মানুহখিনিয়েই উত্তৰ দিব। উত্তৰবোৰ আৰু প্ৰশঅনবোৰ ভাবি সঁহাৰি জনাবৰ কাৰণে বহুত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অন্তৰ্ভূক্ত কৰাবলৈ আৰু বেলেগ বেলেগ পথ

আছে। আপুনি বিশেষ মানুহলৈ পোনা পোনিকৈ প্ৰ. দিব পাৰে আপুনি শ্ৰেণীটোত কোনে উত্তৰ দিব সিদ্ধান্ত লওক আৰু শ্ৰেণীটোৰ পিছৰ বা কাষত বহা ব্যক্তিক সোধক। যিসকল সন্মুখত বহি আছে তেওঁলোকতকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ভাবিবলৈ সময় দিয়ক আৰু বিশেষ ব্যক্তিৰ পৰা সঁহাৰি বিচাৰক। দৃঢ়তা জানিবলৈ যুৰীয়া বা দলগত কাৰ্য ব্যৱহাৰ কৰক যাতে আপুনি সম্পূৰ্ণ শ্ৰেণীটোৰ আলোচনাত সকলোকে অন্তৰ্ভূক্ত কৰাব পাৰে।

- **নিৰূপণ কৰা ঃ** গঠনযোগ্য নিৰূপণৰ কাৰণে কৌশলৰ পৰিসৰবোৰ বৃদ্ধি কৰক যিবোৰে আপোনাক প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ভালদৰে জনাত সহায় কৰিব, লুকাই থকা দক্ষতাবোৰ আৰু অসুবিধাবোৰ আপুনি উলিয়াই অনাটো প্ৰয়োজন। ধাৰণা কৰি কোৱাতকৈ গ্ৰহণযোগ্য নিৰূপণে আপোনাক সঠিক তথ্য দিব যিবোৰ নিশ্চিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু তেওঁলোকৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত তথ্যযোগ্য মতামত সহজে পাব পাৰি। আপুনি তেতিয়া তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত প্ৰয়োজনীয়তাক সঁহাৰি জনাবলৈ এটা ভাল স্থান পাব।
- **দলগত কাৰ্য আৰু যুৰীয়া কাৰ্য ঃ** আপুনি আপোনাৰ শ্ৰেণীটো কেনেকৈ দলগতভাৱে ভাগ কৰিব বা কেনেকৈ যুৰীয়াভাৱে বনাব সাৱধানেৰে ভাবক। সকলোকে অন্তৰ্ভূক্ত কৰাৰ লক্ষ্য লওক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক। ইজনে সিজনক মূল্য দিবলৈ উৎসাহিত কৰক। নিশ্চিত কৰক যে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ইজনে সিজনৰ পৰা শিকিবলৈ সুযোগ পায় আৰু তেওঁলোকে কি জানে তাৰ ওপৰত দৃঢ়তা বনায় কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ তেওঁলোকৰ ধাৰণাবোৰ প্ৰকাশ কৰিবলৈ আৰু সৰু সৰু দলত প্ৰায় সুধিবলৈ দৃঢ়তা বাঢ়িব। কিন্তু সম্পূৰ্ণ শ্ৰেণীটোৰ সন্মুখত কৰিবলৈ দৃঢ়তা নাথাকে।
- **পাৰ্থক্য ঃ** বেলেগ বেলেগ দলৰ কাৰণে বেলেগ বেলেগ কাম ল'লে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে তেওঁলোক ক'ত আছে আৰু কোনফালে কৰিব তাক আৰম্ভ কৰিবলৈ সহায় হ'ব, মুকলি কাৰ্য বনোৱাই সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কৃতকাৰ্য হোৱাৰ সুযোগ দিব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ তেওঁলোকৰ পচন্দৰ কাম দিলে ই তেওঁলোকৰ কামৰ নিজস্বতাটো অনুভৱ কৰাত সহায়ক হ'ব আৰু তেওঁলোকৰ নিজস্ব শিকনৰ কাৰণে দায়িত্ব ল'ব। ব্যক্তিগত শিকনত বহুত জটিলতা আছে বিশেষকৈ এটা বৃহৎ সংখ্যক শ্ৰেণীৰ কাৰণে আৰু জটিল হয়। কিন্তু বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ কাম আৰু কাৰ্যবিলাকৰ ব্যৱহাৰে এইবোৰ কৰিবলৈ সহজ কৰে।

References/bibliography

National Council for Teacher Education (2009) *National Curriculum Framework for Teacher Education*. New Delhi: NCTE. Available from: http://www.ncte-india.org/publicnotice/NCFTE_2010.pdf (accessed 16 January 2014).

National Council of Educational Research and Training (2005) *National Curriculum Framework*, National Council of Educational Research and Training. Available from: http://www.ncert.nic.in/rightside/links/pdf/framework/english/nf2005.pdf (accessed 25 September 2014).

National University of Educational Planning and Administration (2014) *National Programme Design and Curriculum Framework*. New Delhi: NUEPA. Available from: https://xa.yimg.com/kq/groups/15368656/276075002/name/SLDP_Framework_Text_NCSL_NUEPA.pdf (accessed 14 October 2014).

Acknowledgements

This content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence (http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/), unless identified otherwise. The licence excludes the use of the TESS-India, OU and UKAID logos, which may only be used unadapted within the TESS-India project.

Every effort has been made to contact copyright owners. If any have been inadvertently overlooked the publishers will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Video (including video stills): thanks are extended to the teacher educators, headteachers, teachers and students across India who worked with The Open University in the productions.